

Kotoisa ehto - Välimuotoiset asumisratkaisut kotona asumisen tukena-hanke

11/2021-8/2022

Suunnitelma ikääntyneiden välimuotoisen asumisen lisäämiseksi Nokian kaupungissa

Sisällys:

1 KOTOISA EHTOO -HANKKEEN TAUSTA	3
2 HANKKEEN TOTEUTUS	5
2.1 Välimuotoinen asuminen.....	5
2.2 Hankkeen toteutus ja eteneminen	7
2.3 Välimuotoinen asuminen Nokialla tällä hetkellä	9
3 IKÄÄNTYNEIDEN ASUMISTARPEET NOKIALLA	12
4 ASUMISKYSELYN TULOKSET	14
5 VAIHTOEHTOJEN KARTOITTAMINEN	25
6 SUUNNITELMA NOKIALLA.....	28
6.1 Kortteliasumisen käynnistäminen	29
6.2 Yhteisöllisen asumisen lisääminen	30
6.3 Olemassa olevien talojen yhteisöllisyyden ja esteettömyyden vahvistaminen	31
6.4 Neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen.....	32
7 TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	34
LIITE 1. VÄLIMUOTOISIIN ASUMISKOHTEISIIN HAKEUTUMINEN NOKIALLA.....	35

1 KOTOISA EHTOO -HANKKEEN TAUSTA

Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelman (2020-2022)¹ tavoitteena on parantaa ikääntyneiden asuinoloja ja edistää erilaisten asumisvaihtoehtojen tarjontaa. Ohjelmasta myönnetään kunnille erityisavustuksia, joiden tehtävänä on tukea kuntia ja ikääntyneitä asumisen ennakoinnissa ja varautumisessa sekä tukea ikäystävällisten asuinympäristöjen kehittämistä.

Nokiassa ikääntyneiden asumisen ratkaisut ovat perustuneet melko perinteiseen malliin. Asiakkaan omaan kotiin annettavien kotihoidon palveluiden tullessa riittämättömiksi yleisin vaihtoehto on laitospalvelu ympäri vuorokauden hoiva eli tehostettu palveluasuminen. Nokialle haettiin kehittämishanketta välimuotoisen asumisen kehittämiseksi, koska koettiin, ettei vaihtoehtoja asumiselle ole tarpeeksi. Nokian ikäihmisten palveluissa arvioidaan, että varsin moni asiakas voisi hyötyä muunlaisista asumisratkaisuksista².

Nokian kaupunki sai vuonna 2021 toimenpideohjelmasta 30 000 euron avustuksen kehittämishankkeelle. Hankkeen tavoitteeksi asetettiin laatia suunnitelma välimuotoisen asumisen kehittämiseksi Nokian kaupungissa. Hanke osuu aivan ytimeen ajankohtaisten kehittämistarpeiden kanssa. Kodinomaisten asumisen mahdollistaminen on kirjattu tavoitteeksi myös Nokian kaupungin ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelmaan 2018-2021³, jossa korostetaan ikääntyneiden aktiivisuutta sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämistä. Ohjelman mukaan *ajatuksena on löytää ja vahvistaa niitä toimia, joilla ikääntyneet voisivat asua mahdollisimman pitkään kotona ilman raskaita hoivapalveluja*.

Asumisen kehittämisellä on suora yhteys hyvinvoinnin lisäämiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi kiinnitetään huomiota asumiskysymyksiin.⁴ Erityisesti korostetaan, että erilaisia asumisen vaihtoehtoja tulee olla tarjolla. Laatusuositusten mukaan asuin ympäristön fyysiset ja sosiaaliset tekijät, liikennematkat sekä asuntokannan parantaminen tukevat ikääntyvien asukkaiden hyvinvointia.

Väestö ikääntyy nopeasti tulevina vuosina

Ikääntyneille sopivien asuntojen tarve on suuri koko maassa, sillä väestö ikääntyy vauhdilla. Ennusteiden mukaan kymmenen vuoden päästä yli neljäsosa suomalaisista on yli 65-vuotiaita. Erityisesti kasvaa hyvin iäkkäiden osuus eliniän pitenemisen ja suurten ikäluokkien vaikutuksesta.⁵

Nokian väestö vanhenee hyvin saman suuntaisesti kuin koko maan väestö. Tällä hetkellä Nokiassa on 65 vuotta täyttäneitä noin 20 %, ja vuonna 2030 heitä arvioidaan olevan jo neljäsosa ja vuonna 2040 28 % kaikista nokialaisista (kuva 1). Määrällisesti eniten kasvaa 75–84-vuotiaiden ikäryhmässä vuoteen 2030 mennessä. Suhteellisesti eniten kasvaa 85 vuotta täyttäneiden osuus. Yli 84-vuotiaiden osuus kaksinkertaistuu vuoteen 2030 mennessä, jolloin heitä on kaupunkilaisista arviolta 4 %.

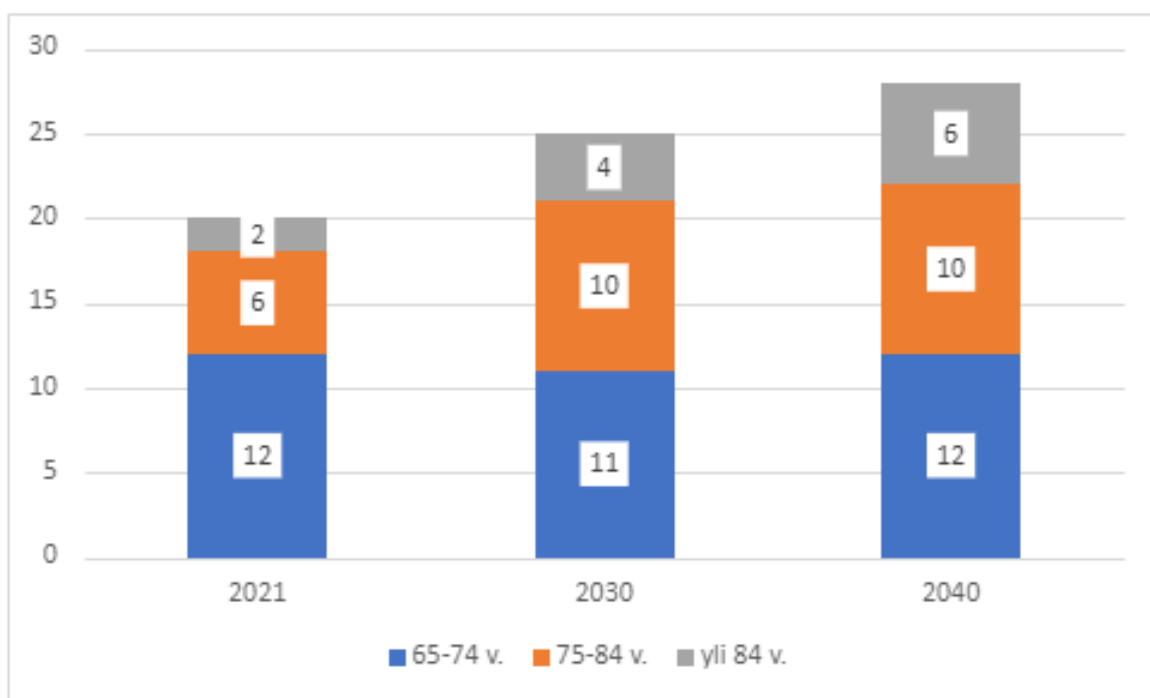
¹ [Ikääntyneiden asuminen - Ympäristöministeriö](#) (luettu 6.6.2022)

² Kotoisa ehto - Välimuotoiset asumisratkaisut kotona asumisen tukena. Hankesuunnitelma.

³ Kotoisa ehto. Ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelma 2018-2021.

⁴ Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN JULKAISUJA 2020:29)

⁵ Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma 2022 [Ikääntyneiden asuminen - Ympäristöministeriö](#)

Kuvio 1. Ennuste 65 vuotta täyttäneiden osuudesta (%) Nokialla⁶

Kaikkein eniten sekä suhteellisesti että määrällisesti ikääntyneitä asuu keskustassa. Kaupunki jakautuu 29 tilastolliseen pienalueeseen. Kun koko kaupungin väestöstä 21 % on 65 vuotta täyttäneitä, niin seuraavilla pienalueilla suhteellinen luku on tätä keskiarvoa suurempi (suluissa 65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä): ydinkeskusta (45 %), Nokian kartano (29 %), Kankaantaka (27 %), Aaroninkorpi, Lähdeniitty (25 %), Siuro (24 %), Kuljunperä (24 %), Vihola, Tyrkkölä (22 %) ja Sorva (22 %).

Nokialla tehtiin keväällä 2021 valtuustoaloite, joka koski ikääntyneiden pariskuntien yhdessä asumista.⁷ Tässä yhteydessä tarkasteltiin Tilastokeskuksen väestöennustetta. Sen mukaan väestön määrällinen kasvu on ollut miesten osalta nopeampaa kuin naisten jo vuodesta 2000 alkaen. Miesten suhteellisen osuuden ennustettiin edelleen lisääntyvän lähes 10 prosenttiyksikköä vuodesta 2020 vuoteen 2040. Kun vuonna 2020 miehiä oli kaikista yli 85-vuotiaista 28 %, niin vuonna 2040 miesten osuuden arvioidaan olevan 37 %. Lausunnossa todetaan, että miesten suhteellisen määrän kasvu tarkoittaa lisääntyvää tarvetta pariskuntien yhdessä asumisen ratkaisuille ja vaihtoehdoille. Kaupunginhallitus myös esitti, että tulevaisuudessa palveluasumisen tai välimuotoisen asumisen suunnitteluhankkeissa ikääntyvien pariskuntien asumisratkaisujen mahdolliseen lisätarpeeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

⁶ [Väestöennusteet | Kuntaliitto.fi](#) (luettu 4.4.2022)

⁷ Valtuutettu Rajja Nurmisen valtuustoaloite ikääntyvien pariskuntien yhdessä asumisen selvittämisestä NOK/1559/03.02.05/2020

2 HANKKEEN TOTEUTUS

2.1 Välimuotoinen asuminen

Ikääntyneiden välimuotoisella asumisella tarkoitetaan sellaisia asumisratkaisuja, jotka sijoittuvat tavanomaisten, kaikenikäisten asumisratkaisujen ja tehostetun palveluasumisen väliin. Käsitteenä välimuotoinen asuminen on väljä, sillä sitä ei ole määritelty erikseen lainsäädännössä, vaan se määrittyy lain mukaan tavalliseksi kotona asumiseksi.⁸

Välimuotoisen asumisen kehittämällä pyritään välttämään ikääntyneen ihmisen tarvetta muuttaa palvelutarpeen muuttumisen vuoksi asuinpaikasta toiseen. Asuminen ja hoivapalvelut erotetaan toisistaan, ja tavoitteena nähdään ihmisen omannäköisen kotona asumisen jatkuminen niin pitkään kuin mahdollista. Sen sijaan, että ihminen muuttaisi paikasta toiseen, hoivapalvelut muokataan kotiin tuotaviksi palveluiksi ihmisen yksilöllisen tarpeen mukaan.

Välimuotoisella asumisella ei tarkoiteta kuitenkaan väliaikaista asumista, vaan se tarkoittaa ikäihmisille osoitettua asumista kohteissa, joille on ominaista tietyt seniorispesifit ominaisuudet. Tällaisia ominaisuuksia ovat seuraavat⁹:

- esteettömyys: asunnossa ja asuinympäristössä liikkumista estävät tekijät on minimoitu
- toimivuus: asunnon lähellä on helposti saavutettavissa keskeisimmät asiointipalvelut, kuten kauppa ja ruokaravintola
- yhteisöllisyys: asunnon lähellä on helposti saavutettavissa olevaa yhteistoimintaa naapuruston kanssa, jonka seurauksena turvallisuuden tunne vahvistuu
- viihtyisyys: asuminen on mahdollisimman tavallista, lähellä kaikenikäisten asumista viihtyvyytekijät huomioiden

Hankkeen ohjausryhmäkeskusteluissa pohdittiin välimuotoisen asumisen käsitettä ja ympäristöministeriön mukaan tiukkoja määritelmiä ei tarvita. Välimuotoista asumista yhdistävä keskeinen seikka asuntoneuvos Raija Hynysen mukaan on se, että asuminen on kohdistettu ikäihmisille. Tällainen kohde voi olla kokonainen kerrostalo tai sen osa, esimerkiksi yksi rappukäytävä.¹⁰

Välimuotoisen asumisen kehittämistyössä on tärkeitä huomioida, ettei kyse ole palveluasumisen suunnittelusta. Kyse on kuntaan jäävän työn kehittamisestä eli asumisen kehittämisestä. Tavoitteena on toteuttaa asumista, johon on tarpeen mukaan helppo järjestää asukkaan tarvitsemat palvelut, joten yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on tärkeää. Kun asuminen on hyvää ja asukkaan toiveiden mukaan, hoitopalvelujen tarve tutkitusti vähenee ja siirtyy myöhempään ajankohtaan (kuvio 2).¹¹

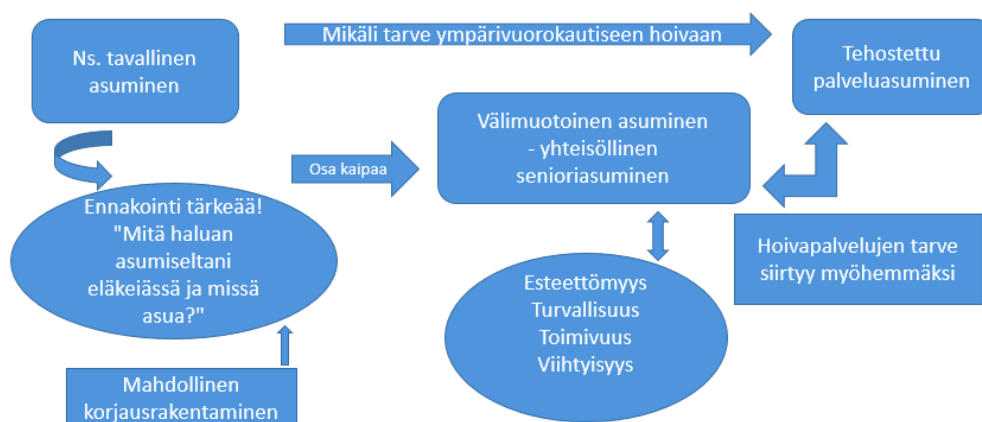
⁸ Oosi, Olli, Kortelainen, Jeremias, Luukkonen, Tuomas & Haila, Katri: Ikääntyneiden välimuotoisen asumisen tilanne ja tulevaisuuden tarpeet. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN JULKAISUJA | 2020:8

⁹ Ikäystävällinen asuinympäristö -verkko-seminaari 24.11.2021.

¹⁰ Keskustelut ohjausryhmässä 31.5.2022

¹¹ Keskustelut ympäristöministeriön seminaarissa "Ikääntyneille hyvään asumiseen kunnissa ja alueilla" 24.2.2022.

Ikäystävällinen asuminen

5

Kuvio 2. Välimuotoinen asuminen osana ikäystävällistä asumista

Kuviossa 2 kuvataan välimuotoisen asumisen sijoittuminen tavallisen asumisen ja tehostetun palveluasumisen väliin. Avaintehtävänä on varautuminen ja ikääntyneiden rohkaisu oman asumisensa ennakointiin. Eläkeiän kynnyksellä olevia ihmisiä tulee rohkaista kysymään itseltään, "miten itse haluan asua eläkeiässä?" Tässä tilanteessa on tärkeää olla saatavilla tietoa erilaisista korjausavustuksista esimerkiksi vanhaan omakotitaloon. Osa ihmisistä on kiinnostuneita välimuotoisista, senioreille suunnatuista asumisvaihtoehdoista. Näitä vaihtoehtoja ja tietoa niistä tulee olla ikäihmisten saatavilla.

Lainsäädäntömuutokset tukevat välimuotoisen asumisen kehittämistä, sillä jatkossa vanhuspalvelulaki edellyttää kuntia edistämään suunnitelmallisesti ikääntyneiden ihmisten asumista. Asuminen tulee vahvemmin lainsäädäntöön, kun kuntien tulee selvittää ikääntyneiden tarpeita ja neuvontapalveluin kannustaa ikääntynyttä väestöä oman asumisensa ennakointiin ja itsenäistä asumista tukevien ratkaisujen toteuttamiseen.¹²

Jatkossa myös sosiaalihuoltolakiin suunnitellut muutokset johtavat palveluasumisen uudenlaiseen määrittelyyn.¹³ Palveluasuminen terminä on suunniteltu jätettävän pois, ja tämä korvautuisi termillä "yhteisöllinen asuminen". Yhteisöllisyys, iäkkäiden henkilöiden muuttojen välttäminen palvelutarpeen muuttuessa sekä kotona asumisen jatkuminen mahdollisimman pitkään ovat sosiaalihuoltolain uudistuksen tavoitteita, ja ne ovat hyvin yhteneviä välimuotoisen asumisen tavoitteiden kanssa.

¹² Diat verkkoseminaarissa 24.2.2022 "Ikääntyneille hyvään asumiseen kunnissa ja alueilla". Raija Hynynen: "Ikääntyneiden asuinolojen parantaminen kunnissa ja hyvinvointialueilla"

¹³ [Hallitus esittää muutoksia iäkkäiden ihmisten kotihoitoon ja asumispalveluihin - Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](https://stm.fi) luettu 8.6.2022.

2.2 Hankkeen toteutus ja eteneminen

Hanketta toteutettiin aikavälillä 11/2021-6/2022. Jo alussa oli selvää, että hankkeen yksi keskeinen tehtävä on tuoda sekä ikäihmisten että päättäjien tietoisuuteen välimuotoisen asumisen käsite. Tarjoituksena ei ollut varsinaisesti suunnitella yksittäisiä asumisyksiköitä, vaan pyrkiä lisäämään hyvän asumisen mahdollistavia tavallisen asumisen ratkaisuja. Hankkeelle laadittiin jo alkuvaiheessa viestintäsuunnitelma, jossa korostettiin vastavuoroisuutta. Viestinnän tavoitteet määriteltiin suunnitelmassa näin:

- Vaikuttavuus: A) ikääntyneet nokialaiset pääsevät vaikuttamaan tulevaisuuden asumismuotoihin; B) sisäiset sidosryhmät tuovat oman näkemyksensä suunnitelmaan,
- Aktivoiminen ja osallistaminen: herätetään innostusta ja aktivoidaan kaupunkilaisia vastaamaan asukaskyselyyn,
- Tiedon lisääminen: ikäystävällinen asuminen tutuksi, hankkeesta tiedottaminen, mm. kyselyn tulokset,
- Realistisuus: saadaan aikaan juuri Nokian tarpeita ja tilannetta vastaava suunnitelma.

Hanketyötä tukemaan muodostettiin ohjausryhmä, joka kokoontui ensimmäisen kerran tammikuussa 2022. Ohjausryhmään kuuluivat vanhustyön johtaja Minna Riekkola, vanhusneuvoston jäsen Mervi Veijola, vanhusneuvoston jäsen Ilkka Kotiranta, vastaava asiakasohjaaja Elina Lind, perusturvalautakunnan jäsen Marja-Leena Torkki, perusturvalautakunnan jäsen Timna Kuittinen, kavasuunnittelija Minna Aittola ja projektisuunnittelija Kati Tuokkola. Kokouksia pidettiin kaikkiaan viisi kertaa, ne olivat hyvin keskustelevia, innostavia ja tukivat hyvin hankkeen toteutusta. Myös ikääntyvää väestöä edustava vanhusneuvosto oli tärkeä yhteistyökumppani koko hankkeen toteutuksen ajan.

Käytännön toteutuksessa hanke jakautui kolmeen vaiheeseen:

1. **Asiakasanalyysi:** Selvitetään tarpeet kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan väliin sijoitettaville välimuotoisille asumisratkaisuille Nokian kaupungissa tulevina vuosina ja vuosikymmeninä.
2. **Vaihtoehtojen kartoittaminen:** Selvitetään toisissa hankkeissa ja toisissa kunnissa hyviksi koettuja välimuotoisia asumiskonsepteja ja löydetään niiden joukosta Nokialle sopivia ratkaisuja.
3. **Suunnitelman laadinta:** Lyhyemmän ja pidemmän ajan toimenpiteiden ehdottaminen välimuotoisten asumisratkaisuiden lisäämisestä Nokialla.

Asiakasanalyysissä menetelminä olivat tilastot, haastattelut ja kysely. Tilastoista keskeisin oli kotihoidon nykyisten asiakkaiden toimintakyky- ja palvelutarvetiedot, jotka saatiin käyttöön interRAI HC -järjestelmästä¹⁴. Tilastoja koottiin myös väestötiedoista Nokian paikkatietopalveluiden avulla. Haastatteluita ja keskusteluja käytiin ikääntyneiden asiakasohjauksen työntekijöiden kanssa, kaupungin tilapalveluiden kanssa sekä muiden tahojen kanssa tutustumiskäynneillä eri yksiköissä.

Keskeisenä tiedonkeruutapana ikäihmisten suuntaan toimi hankkeen tekemä asumiskysely 55 vuotta täyttäneille nokialaisille. Kyselystä tiedotettiin eri kanavissa (Nokian Uutiset, verkkosivut, kirjastot, lähitorit, vanhusneuvoston verkostot). Kysely sai hyvän vastaanoton, ja jo kyselyn levityksen aikana kävi ilmi, että työlle on tarvetta Nokialla. Kiitosta kyselyn toteutuksesta saatiin puhelimitse, sähköpostitse,

¹⁴ Mittareina käytettiin ADLH (Arkisuoriutuminen, perustoiminnot), Maple (Palvelutarveluokka), CPS (Kognitiomittari), IADLCH (Arkisuoriutuminen, välinetoiminnot) tulosteita sekä Yksinäisyyden mittaria ja NHG Riskimittaria.

Nokian Uutisten yleisönosaston kirjoituksen muodossa sekä ennen kaikkea hyvän vastausaktiivisuuden kautta.

Lisäksi yksi tärkeä tapahtuma, jota kautta saatiin tietoa nokialaisten ikäihmisten ajatuksista, oli hankkeen järjestämä yleisötilaisuus kirjastotalolla. Tilaisuus järjestettiin kyselytulosten ja asumisen yhteisöllisyyden teemojen ympärille. Tilaisuuteen osallistui noin 50 ihmistä, keskustelua käytiin aktiivisesti asumisen ajankohtaisista tarpeista.

Vaihtoehtojen kartoittaminen oli sekä tutustumista toisissa hankkeissa tehtyyn työhön, muiden kuntien malleihin että eri vaihtoehtojen selvittämiseen Nokialla. Samassa rahoitushaussa sai kaikkiaan 23 kuntaa avustusta ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmasta. Hankkeiden keskinäistä verkostoitumista erityisesti toivottiin. Toimenpideohjelma järjesti useita webinaareja. Tämän lisäksi käytiin kahdenkeskisiä palaverieja muutaman hankkeen kanssa. Lisäksi hanke oli vuorovaiikutuksessa koko toiminnan ajan Pirkanmaan hyvinvointialueen ikääntyneiden palvelujen kehittämistyön kanssa.

Koko hankkeen ajan välimuotoisen asumisen kehittämistyötä pyrittiin tekemään mahdollisimman läpinäkyvästi, jotta kehittämistyöhön saataisiin mukaan kaupungin ikäihmiset. Pääasiallisimmat toimenpiteet ja tiedottamiskanavat on kuvattu taulukossa 1.

Hankkeen esittely ja tiedottaminen

Mitä tehdään? / Etapit	Milloin?	Missä kanavassa / kenelle?
Esittely (sisäiset sidosryhmät ja kumppanit)	Marras- ja joulukuu	<ul style="list-style-type: none"> Vanhusneuvosto Ikääntyneiden asiakasohjaus Perusturvan johtoryhmä Perusturvalautakunta
Esittely (ulkoiset sidosryhmät)	Joulu- tammikuu	<ul style="list-style-type: none"> Verkostoituminen hv-alueen hankkeiden kanssa Tutustuminen naapurikuntien malleihin Verkostoituminen toisiin ohjelman hankkeisiin
Kyselyn tiedotus (sähköinen)	Tammikuu	<ul style="list-style-type: none"> Nokian uutiset (artikkeli lehdessä) Kaupungin verkkosivut, mediatiedote Kaupungin somekanavat (FB, Twitter) Vanhusneuvostolle viesti jaettavaksi eteenpäin
Kyselyn tiedotus (paperilomake)	Tammikuu	<ul style="list-style-type: none"> Kirjastot (pääkirjasto ja Linnavuori) Lähtötori Setori, Vihnusrinnesäätiö Vanhusneuvoston jäsenille lomakkeita ja palautuskuoria jaettavaksi
Kyselytulosten esittely	Helmikuu	<ul style="list-style-type: none"> Vanhusneuvosto Eläkeläiset ry:n kokous Tiedote kaupungin verkkosivuille
Yleisötilaisuus kirjasto ja kulttuuritalo Virrassa	Toukokuu	<ul style="list-style-type: none"> Mainos tilaisuudesta Nokian Uutisissa, verkkosivulla, kirjastoissa, lähitorilla ja Vanhusneuvoston kautta informointi Aiheina: kyselyn tulokset, kaupungin lähitoritoiminta ja yhteisöllisen arjen rakentuminen sekä yhteinen keskustelu Osallistujia noin 50
Jatkuva viestintä ohjausryhmän kautta	Tammikuu - kesäkuu	<ul style="list-style-type: none"> Ohjausryhmän kokoukset (5 kertaa hankeaikana)
Hankkeen lopuksi suunnitelman esittely	Kesäkuu	<ul style="list-style-type: none"> Kaupungin johtoryhmä

Taulukko 1. Toiminnan tiedottaminen hankeaikana

Hankkeen vastaaminen toimintaympäristön haasteisiin

Kotoisa ehto -hankkeen toteuttamisen ajankohta osui kohtaan, jossa kunnat valmistautuvat suureen hallinnolliseen uudistukseen. Vuoden 2023 alusta vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Pirkanmaa tulee olemaan väestöpohjaltaan suurin hyvinvointialue, jossa asukkaita on noin 500 000. Osana hyvinvointialueen rakentamista valmistellaan sote-keskusten toiminnan muutoksia PirSote- ja PirKoti-hankeissa.¹⁵

Hyvinvointialueelle siirtymisen ajankohta oli ehkä merkittävin haaste hankkeen toteutukselle. Hallinnollisen uudistuksen yhteydessä ei tahtotila ole välttämättä suuri uusille kehittämistoimille. Lisäksi välimuotoisen asumisen käsite ymmärretään helposti palveluasumisena, jolloin tähän ei helposti lähdetä sitoutumaan uudistuksen kynnyksellä.

Välimuotoisen asumisen ennalta ehkäisevä tavoite aiheuttaa myös eräänlaisen haasteen. Varsinainen palvelujärjestelmän hyöty tulee merkittävimmin esiin vasta vuosien kuluessa, kun hoivapalvelujen tarve vähenee. Siksi tähän panostaminen ei ole välttämättä prioriteettislistalla kärjessä kunnan päättäjien mielessä.

Hankkeen alussa asian tuominen keskusteluun olikin osittain haasteellista em. syiden vuoksi. Edetessä kiinnostus kuitenkin aiheeseen ja itse ikääntyneiden asumiseen kasvoivat Nokialla ja saivat aikaan keskustelua yhä enemmän. Hankkeen esittelytilaisuudet herättivät kiinnostusta ja aihe alettiin kokea tärkeänä. Hankkeen merkitystä kuvaa kiinnostus monelta eri taholta: kuntalaisten ja kunnan poikkiallinnollisen kiinnostuksen lisäksi ulkopuoliset toimijat ovat tuoneet esiin halukkuutensa yhteistyöhön. Ikääntyneiden asumiskysymykset ovat hyvinvoinnin kannalta tärkeitä, suunnitteluun ja koordinointiin toivotaan kiinnitettävän huomiota. Vaikka itse hanke päättyy, on syytä miettiä, miten hankkeen jälkeen Nokian kaupunki jatkaa jo aloitettua kehittämistoimintaa ikääntyneiden asumisen kehittämiseksi.

2.3 Välimuotoinen asuminen Nokialla tällä hetkellä

Kotoisa ehto -hanke käynnistyi tarpeesta saada Nokialle nykyistä enemmän välimuotoisia asumisratkaisuja, jotka sijoittuvat tavallisen kotona asumisen ja tehostetun palveluasumisen väliin. Nokialla on kuitenkin olemassa joitakin välimuotoisia kohteita, jotka on suunnattu ikääntyneille ja joissa on huomioitu ikäspesifit elementit. Liitteeseen 1 on koottu tiedot näihin kohteisiin hakeutumiseen.

Kotihoidon asiakkaiden yhteisöllisen asumisen yksikkö Kaislakoto

Nokian kaupungin tehostetun palveluasumisen yksiköiden eli Vihnuskodin kanssa samassa rakennuksessa toimii yhteisöllisen asumisen yksikkö Kaislakoto, ”Kaisla”, jossa on kaikkiaan 12 asuntoa. Kaislakoto valmistui vuonna 2019. Talo on viihtyisä, siinä on toimiva sisäpiha ja hyvät ulkoilureitit sekä kuntosali. Jokaisella asukkaalla on oma, noin 25 neliömetrin asunto, jossa on kylpyhuone ja keittotilat. Talo on täysin esteetön.

¹⁵ [Pirkanmaan hyvinvointialue | Tampereen yliopistollinen sairaala \(tays.fi\)](#) luettu 30.6.2022

Kaislassa on hoitohenkilökunta paikalla joka päivä klo 7–21 ja käytettävissä tarpeen mukaan. Kaislan henkilökunta on osa kaupungin kotihoitoa, mutta se muodostaa oman ”Kaislan tiimin”. Mikäli Kaislan asukas tarvitsee yöllä apua, hän voi tehdä hälytyksen ja apu tulee Vihnuskodilta yläkerroksesta.

Kaislakoto on onnistunut esimerkki asumisesta, jossa on ketterällä ratkaisulla ilman isoa byrokratiaa luotu juuri oman kaupungin tarpeisiin asumista tukea tarvitseville ikäihmisille. Kaislakotoon on asiakasohjauksen mukaan tulijoita selvästi enemmän kuin on tarjota paikkoja. Hankkeen alkuvaiheessa paikkaa jonotti noin 15 ihmistä, pisimmillään yksi ihminen on ollut jonossa jo vuoden.

Kaislan asuntoa haetaan lomakkeella, joka löytyy Nokian kaupungin verkkosivuilta osoitteesta www.nokiankaupunki.fi/vuokra-asunnot. Kaupungin asiakasohjaus tekee asukasvalinnat, joissa huomioidaan hakijan hoivan ja palveluiden tarve sekä asumisolosuhteet. Vihnusrinnesäätiö omistaa rakennuskokonaisuuden, mutta kaupunki on vuokrannut sen ja asukkaat tekevät vuokrasopimuksen kaupungin kanssa.

Kotihoidon asiakkaiden vuokra-asumista Kaislakodon naapurissa

Kaislan kanssa samassa rakennuskokonaisuudessa toimii ns. Vihtorin siipi, jossa on kuusi tavallista vuokra-asuntoa. Vihtorin siiven asukkaat eivät ole oikeutettuja kuitenkaan saamaan kotihoidon palveluja Kaislan henkilökunnalta, vaan kotihoidon kriteerit täyttävät asukkaat saavat palvelun kaupungin normaalista kotihoidosta.

Vihtorin siiven ja Kaislan läheisyydessä samassa talossa toimii kaupungin lähitori ”Vihtori”. Koronajan vuoksi yhteistila jäi jo alkuvaiheessa hyvin vähälle käytölle, mutta suunnitelmassa on ollut toiminnan uudelleen käynnistämistä ja lähitoritoiminnan virittämistä. Alueella asuu paljon ikäihmisiä, jotka olisivat todennäköisesti kiinnostuneita toiminnasta.

Vihtorin siiven asuntoihin hakeudutaan samalla tavoin kuin Kaislakodon asuntoihin.

Seniorien vuokra-asuminen keskustassa

YH Kodit Oy tarjoaa Nokian keskustassa Maununkadulla kahdessa vierekkäisessä kerrostalossa vuokra-asumista ikääntyneille. Toinen kohde sijaitsee osoitteessa Maununkatu 10. Talossa on 60 esteetöntä vuokra-asuntoa, jotka on tarkoitettu 63 vuotta ja sitä vanhemmille asukkaille. YH Kotien kautta tehdään asuntohakemus, ja valinnassa huomioidaan hakijan terveydentila, omaisuus ja tulot. Mikäli hakijan tulot ylittävät tuloajat, hakijan asunnontarpeesta keskustellaan Nokian kaupungin kanssa.

Vuokra-asunnot on suunniteltu ja sisustettu erityisesti ikääntyneiden tarpeista käsin. Keittiön kaappeihin ylettyy kurkottelematta, kylpyhuonetiloissa on korotetut wc-istuimet, suihkussa on istuin sekä lavuaarin reunalla tukikaide. Talossa kannustetaan yhteisöllisyyteen esimerkiksi kerhuhuoneen ja asukastoiminnan avulla. Talossa on myös yhteinen pesutupa, kuntoilunurkkaus ja talosta sisäkautta taapahtuva kulku viereiseen ruokaravintolaan.

Toinen talo sijaitsee osoitteessa Maununkatu 8, ja siinä on 75 vuokra-asuntoa. Asunnot ovat yksiöitä ja kaksioita, joiden koot vaihtelevat 34,0 m² - 49,5 m². Talo on vapaarahoitteinen kohde, joten asumiseen ei ole muuta kriteeriä kuin vähintään 55 vuoden ikä. Oman asuinhuoneiston lisäksi kaikkien

asukkaiden käytössä on yhteinen oleskelutila sekä sauna pesutiloineen. Asuntoihin on mahdollista tilata lisämaksusta räätälöityjä palveluja helpottamaan arkea. Asunnoissa, yhteisissä tiloissa sekä piha-alueiden suunnittelussa on huomioitu liikkumisen esteettömyys, toimivuus sekä viihtyisyys.¹⁶

Maununkadun talojen kanssa samassa kokonaisuudessa toimii kaupungin lähitori Setori. Paikka tarjoaa virikkeitä ja seuraa ikääntyneille. Joka kuukaudelle laaditaan oma toimintakalenteri. Setorissa käy keskimäärin 20–30 henkilöä päivittäin ja kuukaudessa käyntejä kertyy kaikkiaan noin 500. Kävijät ovat tyypillisesti 85–95-vuotiaita, ja he tulevat pääsääntöisesti kahdesta Maununkadun ikäihmisten talosta, mutta myös kaukaa tullaan toimintaan mukaan. Lisäksi Maununkadun viereen rakentuu parhaillaan hyvinvointikeskus, jonka toiminta käynnistyy vuonna 2023.

Seniorikoti Nokian Hopeahovi, ONNI Kotosalla -palvelut, omistusasunnot senioreille

Nokiassa on Kyyrinkadulla rautatieaseman läheisyydessä vuonna 2006 valmistuneessa kerrostalossa 39 asuntoa, jotka on suunnattu 55 vuotta täyttäneille ihmisille. ONNI Kotosalla taloja on Nokian lisäksi Pirkkalassa ja Tampereella. Nokiassa asunnot ovat omistusasunnot, joiden myynti tapahtuu täysin yksityisesti tavallisen asunnonvälityksen periaattein. Asunnot ovat hyvin kysytyjä ja myyntiin tulleet asunnot ovat menneet kaupaksi todella nopeasti.

Asumiseen Hopeahovissa sisältyy ns. palvelupaketti, josta suoritetaan palvelumaksu yhtiövästikkeen osana. Viikoittaiseen ohjelmaan kuuluu kahvihetki, tuolijumppa, apteekkipalvelu sekä palveluohjaajan¹⁷ tapaamismahdollisuus sekä tarvittaessa tuen saanti erilaisiin asioimisiin. Lisäksi viikoittain pidetään teemahetki, joka voi olla bingoa, asiantuntijaluentoja, musiikkia, tietovisoja tai ulkopuolisia esiintyjä. Palveluohjaaja organisoi myös vuotuisia juhlia ja pieniä retkiä, jotka sisältyvät palvelumaksuun.

Palveluohjaajan mukaan suurimmat tarpeet hänen palveluksilleen ovat erilaiset asioiden hoitamiseen liittyvät tehtävät kuten näön, kuulon ja muistisairauden tuomissa vaikeuksissa auttaminen, kuljetukset, reseptien uusiminen, lääkäriaikojen varaaminen, huolien kuuntelu, omaisten murheisiin vastaaaminen (palveluohjaaja voi tarkistaa onko kaikki ok) sekä digitaalisissa asioissa avustaminen.

Hopeahovissa asumisessa korostuu yhteisöllisyyden pyrkimys. Samassa rakennuksessa toimii myös päiväkotit, jonka kanssa on aika ajoin yhteisiä tilaisuuksia. Palveluohjaajan mukaan yhteisöllisyydessä on tapahtunut vuosien varrella pientä murrosta; aiemmin eläköidettiin nuorempana ja eläkeläiset osallistuivat monenlaisiin toimintoihin, mutta nykyisin jäädään myöhemmin eläkkeelle eikä siinä vaiheessa aina jaksa innostua yhteistoiminnasta. Yhteisöllisyyteen tuleekin hänen mukaansa oppia ja yhteisöllisyyden tukeminen on erityisen tärkeää nykyisin, sillä yksinäisyys on iso haaste.

Vihnusrinnesäätiön asunnot

Vihnusrinnesäätiö on Nokiassa toimiva, vuonna 1966 perustettu säätiö. Säätiön tarkoituksena on ensisijaisesti edistää ja tukea vanhusten asumista Nokiassa. Säätiö rakentaa ja ylläpitää vanhuksille tarkoi-

¹⁶ YH KODIT Vuokra-asunto ikääntyville Nokian keskustassa [37100 Maununkatu 8 a - YH Kodit Oy](#) (luettu 28.2.2022)

¹⁷ Esittely perustuu palveluohjaaja Helena Miittisen haastatteluun 27.12.2021

tettuja asuinrakennuksia, asuinhuoneistoja ja palvelutiloja. Tarkoitustaan säätiö toteuttaa vuokraamalla asuinhuoneistoja ja palvelu- sekä muita omistamiaan tai hallitsemiaan tiloja ensisijaisesti nokia-laisille eläkeläisille.¹⁸

Asuntokohteita on kaikkiaan seitsemän, joissa on noin 200 asuntoa. Lisäksi säätiö on vuokrannut 177 asuntoa Nokian kaupungille (jatkossa hyvinvointialueelle). Nämä asunnot sijaitsevat Nokian kaupungilla vuokralla olevassa hoivakodissa (Vihnus koti). Asunnot ovat esteettömiä, aina muuton yhteydessä tilanne tarkistetaan ja tehdään tarvittavat korjaukset.

Taloissa toimii asukastoimikunta, jonka tehtävänä on lisätä asukasviihtyvyyttä erilaisen toiminnan ja tapahtumien avulla. Taloissa on paljon erilaisia yhteistiloja, joista osa on ollut korona-ajan ja sen jälkeen vähemmällä käytöllä. Yhteisen toiminnan lisäämiselle olisikin säätiön mukaan tarvetta.

Asuntoa haetaan suoraan säätiöltä joko sähköisesti tai palauttamalla pdf-dokumentti. Asukasvalintaan vaikuttavat mm. hakijan tulot, sillä asunnot ovat ARA-rahoitettuja. Asunnot ovat kysytyjä, mutta vapaita asuntojakin useimmiten löytyy.

Yksityiset osaketalat ikäihmisten asumiseen

Kankaantakana on kaksi kerrostaloa, jotka on suunnattu 55 vuotta täyttäneille ihmiselle. Talon yhtiöjärjestykseen on kirjattu ikäraja osakkeen ostamiselle. Muista vastaavista kohteista Nokialla ei hankkeella ole tietoa.

3 IKÄÄNTYNEIDEN ASUMISTARPEET NOKIALLA

Asiakasanalyysin tavoitteena oli selvittää, millainen tarve Nokialla on kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoivan väliin sijoittuville välimuotoisille asumisratkaisuille sekä miten näihin tarpeisiin Nokialla voitaisiin parhaiten vastata. Asiakastarpeita lähdettiin selvittämään kahdesta näkökulmasta: 1) akuutti tarve 2) ennaltaehkäisevä näkökulma eli tarve tulevaisuudessa. Menetelminä olivat tilastot, haastattelut ja asukaskysely.

Taulukossa 2 on kuvattu Nokialla tehdyn tarvekartoituksen tulokset. Taulukossa on eritelty eri asiakasryhmiä siitä näkökulmasta, miten akuutti tarve asumisratkaisun löytymiselle on. Ikääntyneiden ihmisten joukko on hyvin heterogeeninen keskenään, jopa erilaisempi kuin koskaan aiemmin. Taulukossa on käytetty termejä "go go" eli "menoksi"-vaihe, "slow go" eli "tahti hiljenee"-vaihe ja "no go" eli "jalka ei nouse"-vaihe, joilla kuvataan eläkeikäisten ihmisten erilaisuutta.¹⁹

¹⁸ [Vihnusrinnesaatiö | Koteja ikäihmisille jo 55 vuotta \(vihnusrinnesaatio.fi\)](#) (luettu 6.6.2022)

¹⁹ Tuulikki Petäjäniemi, GO GO, SLOW GO, NO GO. Raportti ikäihmisistä ja vanhuspalveluista. Suomen Toivo - ajatuspaja 2011. [SlowGo.pdf \(toivoajatuspaja.fi\)](#)

Asiakastarpeet

Asiakasryhmä:	Asumistarpeet:	Lukumäärä:
Tarve heti "no go"	Akuutti uhka kotona pärjäämiselle - turvattomuus, esteellisyys → Selkeä tarve palveluille	Noin 20 asiakasta - yksinäisyyttä kokee noin 100 kotihoidon asiakasta
Tarve lähitulevaisuudessa "slow go"	Ei akuutti tarve - omaishoidon tuen piirissä olevat - yksinäisyys → Tukea kotiin tarvitaan	100 – 200 asiakasta - omaishoidon tuen piirissä +75 v. noin 120 asiakasta
Pidemmän ajan tarpeet "go go"	Aktiiviset +55 vuotiaat - ennaltaehkäisyä → Yhteisölliset ratkaisut	Useita satoja 80 % (+55 vuotiaista) kiinnostunut uudentalaisista ratkaisuista 26 % jo ennen kuin olisi tarvetta

7

Taulukko 2. Välimuotoisen asumisen tarpeet Nokialla

Tarvekartoituksessa hyödynnettiin kotihoidon nykyisten asiakkaiden toimintakyky- ja palvelutarveteitoja, jotka saatiin käyttöön interRAI HC-järjestelmästä. Mittarit kuvaavat laajasti asiakkaan tarpeita ja toimintakyvyn osa-alueita. Lisäksi tietoa kerättiin haastattelemalla työntekijöitä. Ikääntyneiden asiakasohjaajan kanssa käytiin läpi jonotilanne asumispalveluihin ja kotihoidon yhteisöllisen asumisen yksikön (Kaislakodon) asiakastiedot koko Kaislakodon toiminnan ajalta.

Tarve heti

Tilastojen ja keskustelujen tuloksena todettiin, että akuutisti jotakin muuta asumisvaihtoehtoa kuin sen hetkinen oma koti, tarvitsi noin 20 asiakasta. Heistä kukaan ei tarvinnut tukea tai hoivaa jatkuvasti, mutta satunnainen tarve myös yölliseen apuun on. Syyt sille, ettei nykyinen kotona asuminen onnistu, olivat pääsääntöisesti kahdenlaisia: joko yksinäisyys ja turvattomuus (usein alkavan muistisairauden aiheuttamana) tai asunto on huonokuntoinen ja esteellinen. Asumisella on erittäin suuri merkitys ihmisen hyvinvointiin, kuten eräs haastateltava totesi: *“Asunto voi olla voimavara, mutta se voi olla vankeila.”*

Asumisen mallin, johon sisältyy hoivapalvelua päiväsaikaan, tarve tulee esiin sitäkin kautta, että osa ikääntyneistä kiertää kehää: terveyskeskuksen vuodeosasto – arviointiyksikkö – koti – terveyskeskuksen vuodeosasto jne. Kun asuminen ei vastaa asukkaan tarpeita omissa kodissa, niin erilaisten vaivojen sattuessa tulee herkästi tarve sairaalahoitoon. Kehämäinen kierto jatkuu, kun kotiutus tapahtuu hyvin nopeasti eikä asuminen aina tue toimintakyvyn parantumista. Tämä ei palvele asiakasta eikä

palvelujärjestelmää. Tilanne voi johtaa siihen, että ikääntynyt tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa akuutisti eikä sitä ole hetkessä tarjolla.²⁰

Tarve lähitulevaisuudessa

Arviolta runsas 100 henkilöä saattaa lähitulevaisuudessa olla asumispalvelun tarpeessa kohonneen palvelutarpeen myötä. Kokemuksen mukaan on olemassa melko suuri ikääntyneiden joukko, jotka eivät ole kotihoidon palvelujen piirissä, mutta joilla tuen tarve asumiseen saattaa tulla esiin nopeastikin. Ohjausryhmän keskusteluissa ja vanhusneuvoston kokouksessa esitettiin erityistä huolta omaishoidettavista ja -hoitajista, jotka helposti jäävät huomiotta, kun eivät ole varsinaisesti palvelujen käyttäjiä. Nokialla omaishoidon tuen piirissä on 4 % kaikista 75 vuotta täyttäneistä. Nokialla on esitetty huolta myös ikääntyvien pariskuntien yhdessä asumisen mahdollisuudesta. Asiasta tehtiin keväällä 2021 valtuustoaloite, jonka seurauksena pariskunnille sopivien asumisratkaisujen lisäämiseen suositeltiin kiinnitettävän huomiota.

Ennalta ehkäisevä tarve

Välimuotoisen asumisen kehittämisellä tähdätään ennen kaikkea tulevaisuuden hoivapalvelujen tarpeiden vähentämiseen. Tästä hyötyy sekä ikääntynyt ihminen, kun elämänlaatu kohenee hyvän asumisen myötä, mutta myös kunta, kun hoivapalvelut saadaan tuotettua kustannustehokkaammin. Ennalta ehkäisevä tarve välimuotoiselle asumiselle on melko iso, voidaan puhua useista sadoista ihmisistä. Noin 80 % asumiskyselyyn vastanneista ilmoitti olevansa kiinnostuneita uudenaikaisesta palvelukorttelityyppisestä asumisesta. Kyselyn tulokset avataan omana kohtanaan seuraavassa luvussa (luku 4).

4 ASUMISKYSELYN TULOKSET

Hanke lähti selvittämään, millaisia ovat nokialaisten ikäihmisten asumistoiveet. Alkuvuodesta 2022 toteutettiin asumiskysely kaikille 55 vuotta täyttäneille kaupunkilaisille. Kyselyllä haluttiin kannustaa eläkeiän kynnyksellä ja eläkkeellä olevia ihmisiä oman asumisensa suunnitteluun kysymällä heiltä itseltään, "mitä minä haluan asumiseltani ja missä asua".

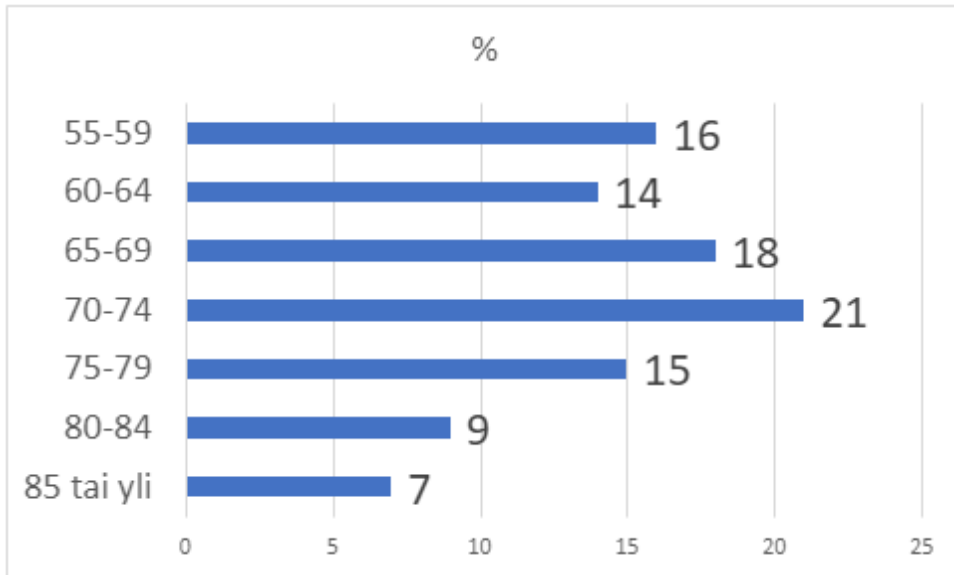
Hanke sai kyselyn toteutuksesta paljon positiivista palautetta. Hyvä vastaanotto ja runsas vastausaktiivisuus kertovat siitä, että asialle on tarvetta. Vastauksia saatiin kaikkiaan 466 kpl, joista hieman runsas puolet (240 kpl) sähköisenä ja hieman alle puolet (226 kpl) paperilomakkeena. Paperiset vastauslomakkeet on analyysin jälkeen hävitetty.

Vastaajajoukko edustaa hyvin Nokian eri alueita ja eri ikäryhmiä

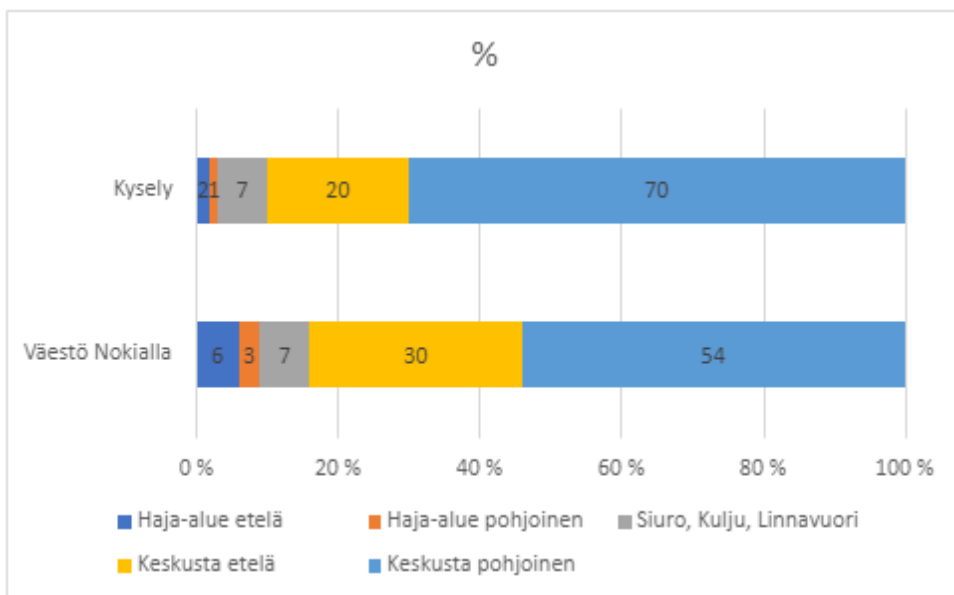
Vastaajat edustavat hyvin tasaisesti ihmisiä eri ikäluokista (kuvio 3) ja eri asuinaleilta (kuvio 4). Naisia oli vastaajien joukossa selvästi enemmän (74 %) kuin miehiä (26 %). Yksin asuvia oli noin puolet ja 15

²⁰ Yle-uutiset 17.2.2022 [Vuodeosastoilla makaa vanhuksia, joiden paikka olisi hoivakodissa – Nina Kyöstilä taisteli kokopäiväisesti äitinsä hoitopaikasta \(yle.fi\)](#)

% vastaajista asui senioreille suunnatuissa kohteissa. Tyypillinen vastaaja oli yksin asuva nainen. Kaikista vastaajista 41 % oli yksin asuvia naisia. Vastaavasti yksin asuvia miehiä oli vastaajien joukossa vain 10 %.

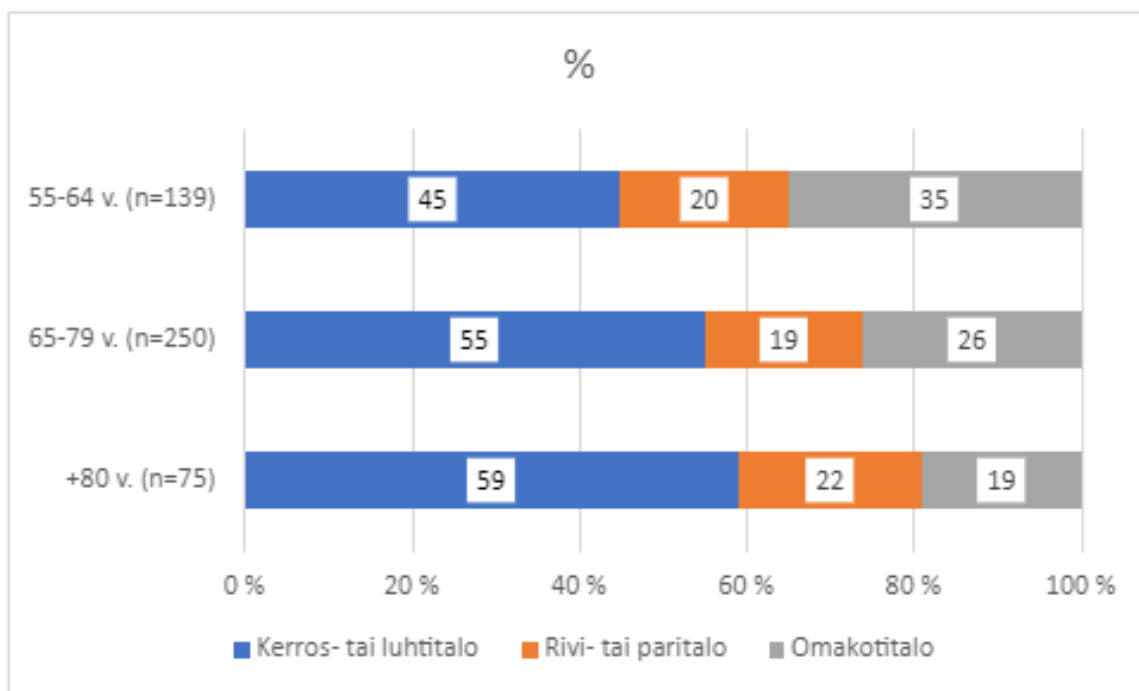
Kuvio 3. Vastaajien ikäjakauma (n=466)

Kuvio 4. Kyselyyn vastanneet ja Nokian väestö alueellisesti

Yli puolet vastaajista asuu kerrostalossa

Kaikista kyselyyn vastanneista kerrostalossa asuu hieman yli puolet, omakotitalossa reilu neljännes ja rivitalossa viidennes. Omakotitalossa asuminen on selvästi yleisempää alle 65-vuotiaiden keskuudessa, kun taas kerrostaloasuminen yleistyy ikääntymisen myötä (kuvio 5).

Kuvio 5. Vastaajien asumismuoto iän perusteella

Erityisesti omakotitalossa asujia huolesti, miten terveys kestää nykyisen asumisen

Erityisesti omakotitalossa asuvat toivoivat asuvansa nykyisessä kodissaan vielä noin 10 vuoden kuluttakin. Kun kaikista vastaajista 63 % toivoi tätä, niin omakotitalossa asujista 70 % toivoi asuvansa tulevinakin vuosina nykyisessä asunnossaan. Vastauksissa kuitenkin välittyi huoli siitä, miten oma terveys riittää omakotitalossa asumiseen.

Kerrostalossa asuvista lähes kolmannes asuu hissittömässä talossa

Varsin yleisiä ovat hissittömät kerrostalot. Lähes kolmannes kerrostalossa asuvista ilmoitti, että talosta puuttuu hissi. Avoimista vastauksista kävi ilmi, että osassa hissillisistä taloista hissi oli ns. välikerros-hissi, jossa hissi ei kulje asunnolle asti.

Kun kyselyssä tiedusteltiin tyytyväisyyttä omaan asuntoon, kerrostaloasukkaiden keskuudessa hissi nousi esiin yhtenä keskeisenä tyytyväisyyden aiheuttajana. Sellainen hissi, jolla pääsee myös rollaattorin kanssa asuinkerrokseen, on selvästi yksi tyytyväisyyden tekijä.

Asunnossa liikkumista haittaavia tekijöitä ovat erityisesti portaat, kynnykset ja ahtaat tilat

Kaikista vastaajista noin viidennes ilmoitti asunnossaan olevan liikkumista haittaavia kynnyksiä ja neljännes liikkumista haittaavia portaita.

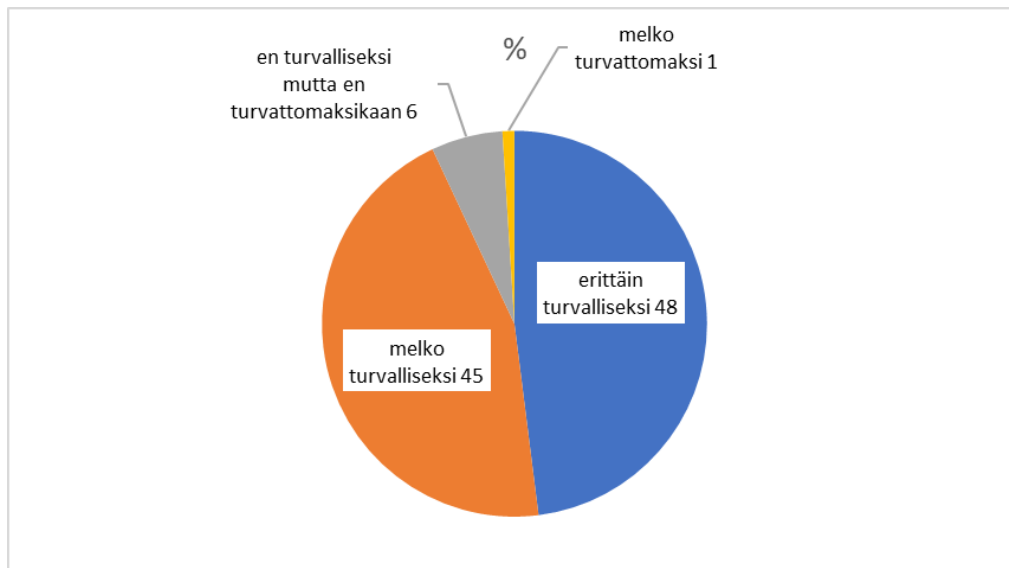
Lisäksi kyselyssä sai avoimella vastauksella kertoa, mitä muita esteellisyystekijöitä omassa asunnossa on. Vastaukset voidaan luokitella neljään kokonaisuuteen:

- **Ahtaat tilat:** etenkin wc- ja pesutilat ahtaita, oviaukot kapeita, *“vessassa ei mahdu kunnolla kulkemaan, kun lavuaari wc-pönttöä vastapäätä”*.

- **Väärä korkeus:** kaapit ja naulakot ovat joskus liian korkealla ja pistorasiat liian matalalla, *“pistorasiat lähellä lattiaa, kaapistot ihan liian korkealla, oivpuhelin korkealla, vaatenaulakko korkealla”*.
- **Raskaat ovet:** talon tai asunnon ulko-ovi oli melko yleinen esteellisyystekijä, *“ulko-ovet ovat erittäin jäykät ja niitä on kaksin kappalein”*.
- **Portaat ja kynnykset:** vaikka asunto olisi muuten esteetön, niin parvekkeelle, kellariin tai saunatiloihin saattaa olla vaikea päästä, *“saunassa askelmat, hissien ovet on aina hankalia rullaattorin kanssa liikkeessä, parveke on vähällä käytöllä kynnyksen vuoksi, se vaikeuttaa rullaattorilla sinne menoa”*.

Turvallisuutta asumiseen tuo lähellä olevat ihmiset

Valtaosa kyselyyn vastanneista koki oman asuinalueensa tällä hetkellä turvallisena. Kaikista vastaajista 93 % oli sitä mieltä, että oma asuinalue on vähintäänkin melko turvallinen (kuviot 6).

Kuvio 6. Miten turvallisiksi koet tällä hetkellä asuinalueesi? (n=464)

Turvallisuuden tekijöinä mainittiin kaikkein yleisimmin hyvä naapurusto. Yleinen rauhallisuus ja ihmiset ympärillä toivat turvan tuntuja. Tärkeänä koettiin se, että asuinalue ja asuintalo ovat häiriöttömiä ja siistejä. Levottomuus, ilkkivalta ja päihteiden käyttäjät aiheuttivat turvattomuuden tunnetta.

Naapurusto tuntee toisensa melko hyvin. Naapuriapua saa tarvittaessa. (keskustan pohjoispuolella asuva nainen, 65-69 vuotta)

En enää yksin pimeällä halua kulkea. Tälläkin alueella on jonkin verran huumeiden käyttäjiä ja muita pikkurikollisia, esimerkiksi meidän talossa on menty useasti kellari- komeroihin ja pyöräsuojiin. (keskustan pohjoispuolella asuva nainen, 65-69 vuotta)

Syrjäalueilla asuvien vastauksissa näkyi huoli kulkuyhteyksistä:

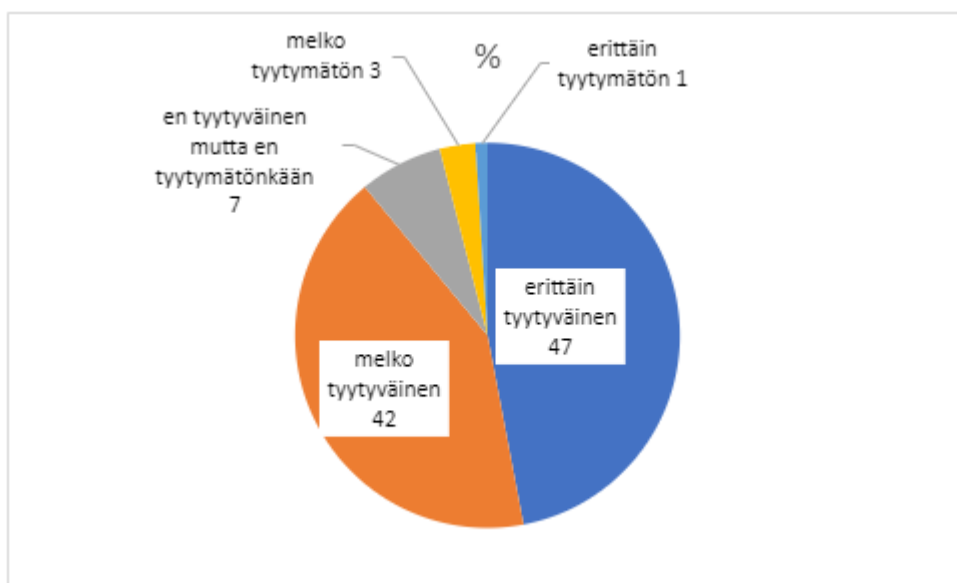
Rauhallista ja kuitenkin hyvät yhteydet, niin kauan kuin omalla autolla pystyy kulkemaan. Julkista liikennettä ei ole mahdollista käyttää. (haja-alueen eteläpuolella asuva nainen, 55-59 vuotta)

Joissain vastauksissa otettiin esiin turvattomuuden tunteen aiheuttajana pelko yksin jäämisestä ja siitä, ettei tarpeen tullen saa apua:

Koska asun yksin eikä lähellä ole sukulaisia tai ystäviä, joille voisi esimerkiksi antaa avaimen - olen miettinyt, mitä tapahtuu, jos tarvitsen esimerkiksi ambulanssia. Jos voisinkin sen itse soittaa puhelimella, niin miten apu pääsee sisälle. (keskustan eteläpuolella asuva nainen, 65-69 vuotta)

Tyytyväisyys nykyiseen asuntoon

Valtaosin ihmiset olivat tyytyväisiä nykyiseen asuntoonsa (kuvio 7). Kaikista vastaajista 89 % oli vähintäänkin melko tyytyväinen nykyiseen asuntoon.

Kuvio 7. Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen asuntoosi? (n=462)

Tyypillisimpiä tyytyväisyyden aiheuttajia olivat hissillinen kerrostalo, esteetön asunto, tehdyt remonit, oma piha, palveluiden läheisyys ja mukavat naapurit. Vaikka asumiseen oltiin tällä hetkellä tyytyväisiä, etenkin omakotitalossa asujia huoletti pärjääminen siellä tulevaisuudessa.

*Asunto, johon kuusi vuotta sitten muutimme omakotitalosta, valittiin "helppokulkui-
nen" kriteereillä. Hissi, tilava pesuhuone ym. (kerrostalossa asuva nainen, 70-74 v.)*

Erittäin edullinen, yhdessä tasossa, luonto ympärillä, lähikauppa on, bussi kulkee läheltä, junalle 15 minuutin kävelymatka, rauhallinen taloyhtiö, hyvät naapurit. (rivitalossa asuva nainen, 65-69 v.)

Itse aikanaan rakentanut, mutta nyt ikä rajoittaa tehtäviä. OK-talossa aina rempattavaa. (omakotitalossa asuva mies, 75-79 v.)

Tyytymättömyyden aiheuttajista selkeimmin tulivat esiin erilaiset esteettömyyteen liittyvät tekijät. Palveluihin pääsyn vaikeus arvelutti myös vastaajia ja saattoi aiheuttaa tyytymättömyyttä asumiseen.

Edullinen vuokra. Ihanat vuokranantajat. Tilaa on, mutta väärissä paikoissa. Keittokomero ja kylpyhuone tosi ahtaita. Seinillä varustettu suihkunurkkaus ei toimi ikäihmisellä. Siellä ei mahdu pesemään itseään. Keittiötikkaiden käyttö, saadakseni ylimmiltä hyllyiltä laatikoita, hirvittää. (kerrostalossa asuva nainen, 70-74 v.)

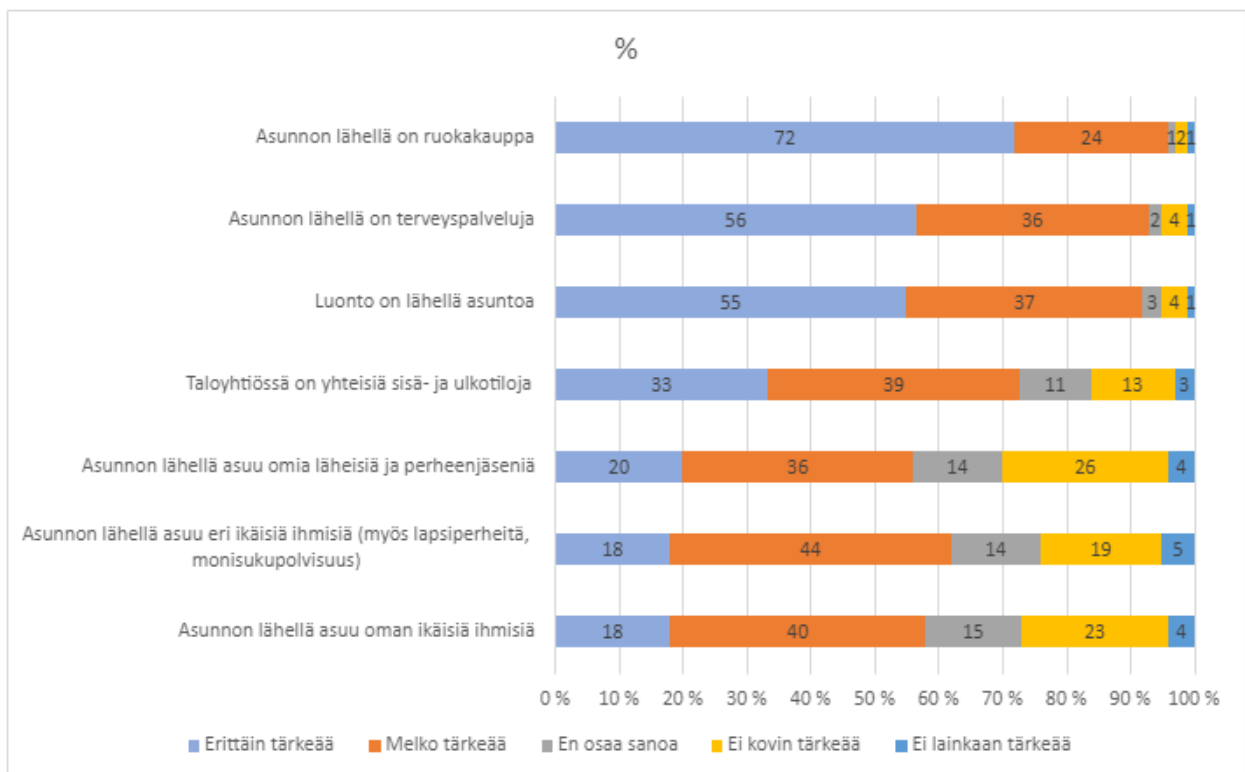
Asunto on liian pieni kulkea rollaattorin kanssa. (kerrostalossa asuva nainen, 85+ v.)

Omakotitalossa mukava asua, mutta pihatyöt ja lumityöt ovat rasittavia. (omakotitalossa asuva, ei halua määritellä sukupuolta, 60-64 v.)

Auton käyttö välttämätön, pitkät matkat apteekkiin ja terveyskeskukseen. Kaupat on myös kaukana, bussiin nouseminen vaikeaa ja pysäkille pitkä matka. (rivitalossa asuva mies, 70-74 v.)

Asunnon läheisyyteen toivotaan erityisesti ruokakauppa, terveyspalvelut ja pääsy luontoon

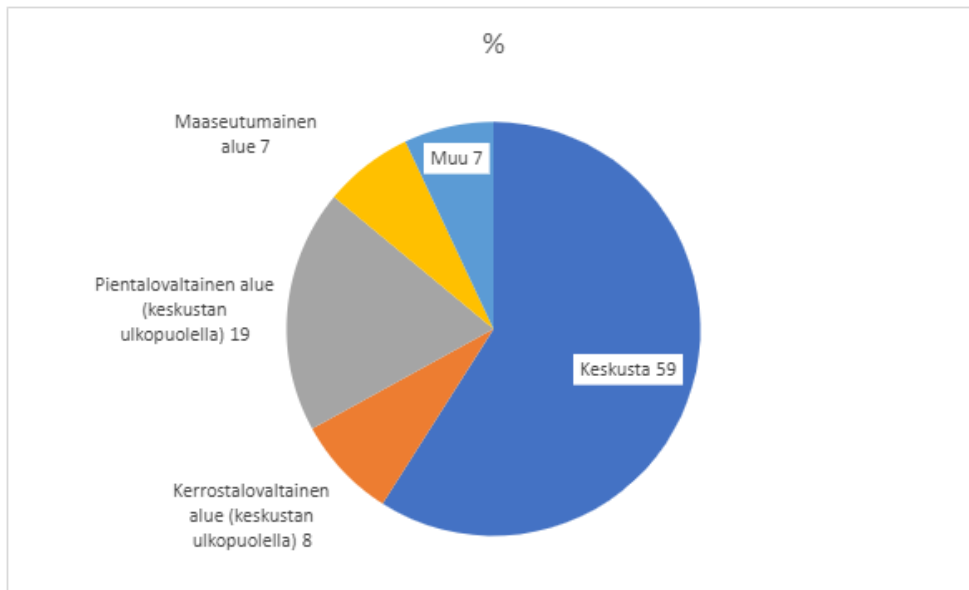
Tulevaisuuden asumista ajatellen kärkeen nousi selkeästi kolme asiaa: ruokakauppa, terveyspalvelut ja luonto. Nämä ovat asioita, joiden halutaan olevan lähellä omaa asuntoa (kuvio 8). Ruokakauppa koetaan tärkeimmäksi, jopa 72 % vastaajista oli sitä mieltä, että on erittäin tärkeää, että se on lähellä asuntoa. Vastauksista käy ilmi, ettei Nokialle toivota ikäihmisten keskittymiä.

Kuvio 8. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia asioita tulevaisuuden asumista ajatellen? (n=463)

Keskusta on toivotuin asuinalue tulevaisuudessa

Tulevaisuuden asuinalueena keskusta koettiin kaikkein houkuttelevimpana (kuvio 9).

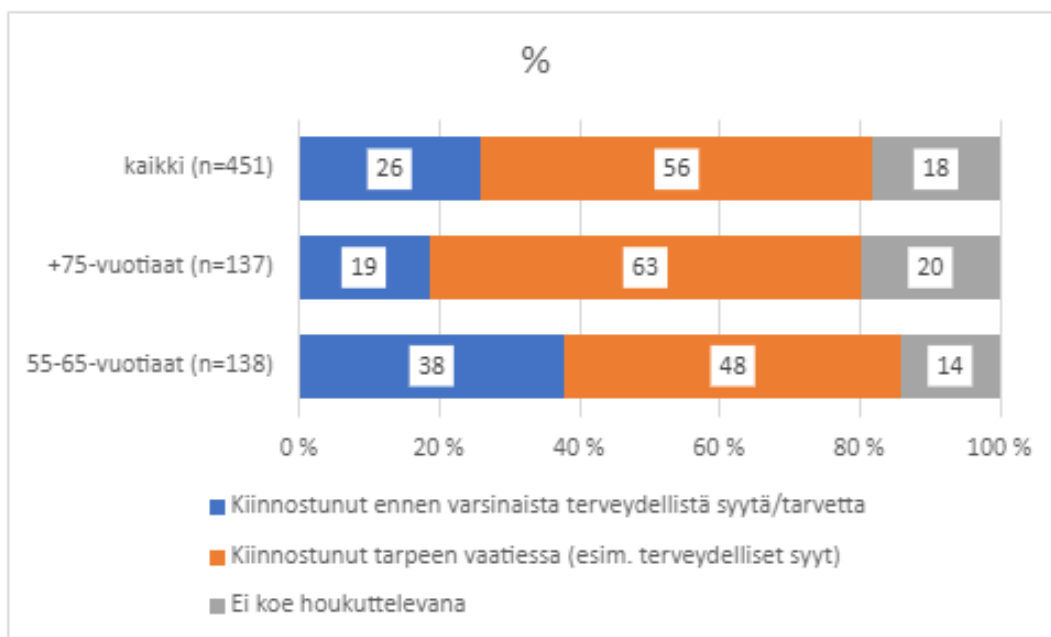
Kuvio 9. Millaisella asuinalueella haluaisit asua 5-10 vuoden aikana? (n=442)

Toive keskustassa asumisesta kasvaa ikääntymisen myötä. Kun ikää tulee enemmän, niin keskusta- ja kerrostaloasuminen toiveena voimistuvat. Vastaavasti toive pientalovaltaisesta tai maaseutumaisesta asuinalueesta vähenevät ikääntyessä selvästi.

Valtaosa on kiinnostunut uusista asumisratkaisuista

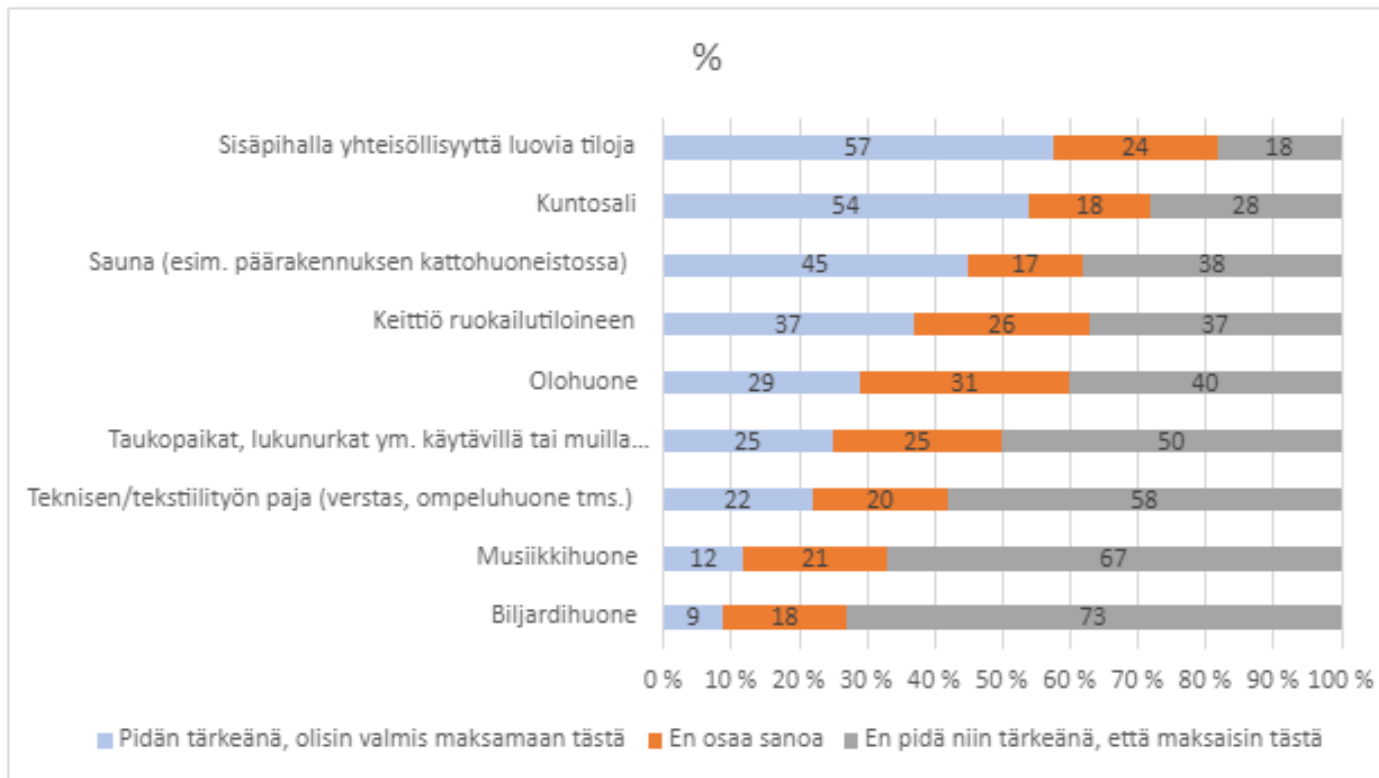
Kyselyssä tiedusteltiin suhtautumista uudenlaisiin asumisratkaisuihin, joista nykyisin käydään keskustelua. Uusia ratkaisuja ovat palvelu-, hyvinvointi- ja seniorikorttelit. Kortteli voi olla yhtenäinen rakennus tai verkostomainen kortteli. Keskeisenä tavoitteena on ikäihmisten tarvitsemien palveluiden läheisyys ja saatavuus, asumisratkaisujen esteettömyys, viihtyisyys ja yhteisöllisyyden edistäminen.

Valtaosa (yli 80 %) näkee kortteliasumisen hyvänä vaihtoehtona, noin neljännes (26 %) jo ennen kuin olisi varsinaista terveydellistä tarvetta (kuvio 10). Erityisesti nuoremmat seniorit (55–65-vuotiaat) ovat kiinnostuneita kortteliratkaisuista. Heistä 38 % on kiinnostunut niistä jo ennen terveydellistä tarvetta.

Kuvio 10. Kuinka houkuttevalta asumisratkaisulta ns. palvelu- /hyvinvointikortteli kuulostaa?

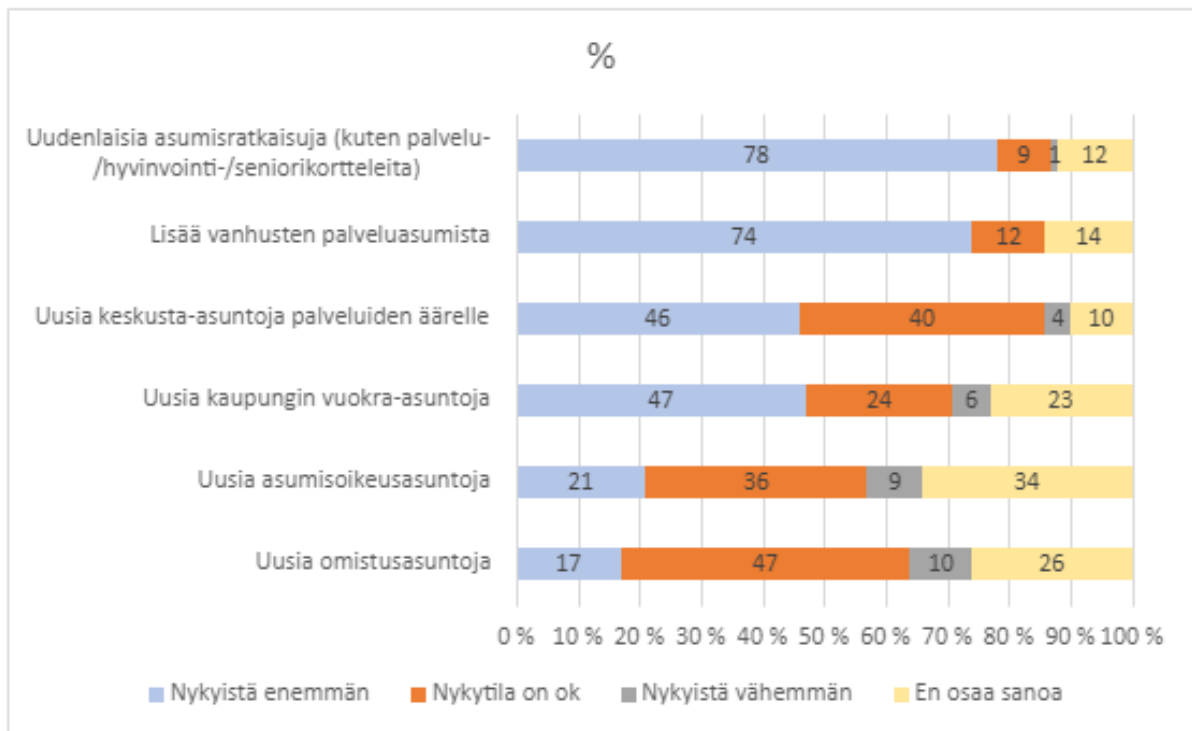
Kortteliratkaisun yhteydessä kysyttiin, millaiset yhteiskäyttöön tarkoitetut tilat ovat vastaajien mukaan tärkeitä. Kuvioon 11 on asetettu kysytyt asiat tärkeysjärjestykseen sen mukaan, miten tärkeinä vastaajat ne näkevät. Kaikkein tärkeimpänä pidettiin sitä, että sisäpihalla on yhteisöllisyyttä luovia tiloja. Jopa 57 % piti sitä niin tärkeänä, että olisi valmis maksamaan ylimääräistä siitä. Seuraavaksi tärkein on kuntosali.

Kuvio 11. Kuinka tärkeänä pidät seuraavia yhteiskäyttöön tarkoitettuja tiloja, eli olisitko valmis myös maksamaan niistä? (n=456)

Kaupungin toivotaan erityisesti edistävän uudenlaisia asumisratkaisuja ja vanhusten palveluasumista

Kyselyssä tiedusteltiin, millaisten asuntojen rakentamiseen kaupungin toivotaan erityisesti panostavan esimerkiksi kaavoituksen ja erilaisten kumppanuuksien avulla. Uudenlaiset asumisratkaisut nähtiin kaikkein tärkeimpänä kehittämiskohteena (kuvio 12). Uusia omistus- tai asumisoikeusasuntoja ei niinkään toivota rakennettavan lisää.

Kuvio 12. Millaisten asuntojen rakentamista toivoisit kaupungin erityisesti edistävän esim. Kaavoituksen ja erilaisten kumppanuuksien avulla? (n=454)

Vastaajilla oli mahdollisuus perustella edellistä kohtaa avoimella vastauksella. Monet perustelivat kortteliasumisen tarvetta. Useissa vastauksissa nostetaan esiin huoli pienellä eläkkeellä elävien ikääntyneiden mahdollisuudesta tulla asumaan ikääntyneille suunnattuihin välimuotoisiin asumiskohteisiin.

Seniorina haluan asua keskustassa tai sopivien palveluiden lähellä. Seniorikortteli ajatuksena loistava ja niitähän jo on esim. Yrjö ja Hanna säätöillä aso-vuokra- hoitokortteli Tuusulassa. (keskustan eteläpuolella asuva nainen, 70-74 v.)

Ikääntyneiden määrä lisääntyy.. Ei heti voi joutua ympäri vrk:n palveluja vaativiin asuntoihin. Pitää olla asuntoja, joissa saa erilaisia hoivia tarvitessa, ruokaa ja huolenpitoa. (keskustan pohjoispuolella asuva mies, 75-79 v.)

Nokialle rakennetaan nyt paljon, pieniä asuntoja, kolmioidenkin neliöt tosi pieniä. Seniorikorttelityylistä en ole kuullut, voisi olla hyväkin juttu. (keskustan eteläpuolella asuva nainen, 55-59 v.)

Nykyiset vanhusten palveluasunnot on pieniä ja aivan liian kalliita että niissä voisi pientä eläkettä saava asua. Ehkä vois kokeilla kimppa-asumista sellaisille vanhuksille jotka sopeutuu yhteisöasumiseen. Toisivat turvaa toisilleen eikä tarvitse olla yksin, mutta olisi kuitenkin oma huone ja kylpyhuone. Kotihoito olisi se taho joka vastaisi hoidosta eli suhteellisen hyväkuntoiset vanhuksset voisi tästä hyötyä. (keskustan eteläpuolella asuva nainen, 65-69 v.)

Turuntie Vammalaan mentäessä sopisi molemmin puolin asutettavaksi erilaisilla asunnoilla. Linja-autoliikennekin tulisi kannattavaksi. Kangasala on osannut hyvin hyödyntää Kangasalantien varteen rakentamisen vuosikymmenien aikana. Nokialla olisi myös mahdollisuus samaan. Citymarkettiin ym. ei olisi pitkä matka. (haja-alueen eteläpuolella asuva nainen, 55-59 v.)

Potentiaalia vapaaehtoistyöhön on

Kyselyssä tiedusteltiin halukkuutta vapaaehtoistyöhön. Vastajat jakautuivat noin viiteen yhtä suureen ryhmään seuraavasti: runsas viidennes (21 %) tekee tällä hetkellä vapaaehtoistyötä, viidennes (20 %) voisi olla kiinnostunut tekemään, vajaa viidennes (18 %) ei osaa sanoa, vajaa viidennes (16 %) ei usko tekevänsä ja neljännes (25 %) ei oman jaksamisensa tai ikänsä vuoksi tee vapaaehtoistyötä.

Kuvio 13. Mikäli vapaaehtoistyöhön olisi joustavaa osallistua oman aikataulun mukaan, uskotko olevasi halukas toimimaan tällä hetkellä tai tulevaisuudessa vapaaehtoistyössä? (n=457)

Niiltä vastaajilta, jotka valikoivat kohdan ”olis in todennäköisesti kiinnostunut tulevaisuudessa”, kysyttiin, kuinka usein hän uskoisi osallistuvansa vapaaehtoistyön tekemiseen. Selvästi yli puolet heistä (60 %) olisi halukas osallistumaan vähintään viikoittain. Viidennes uskoi osallistuvansa noin kerran tai kaksi kuukaudessa ja toinen viidennes satunnaisesti oman aikataulunsa mukaan. Lisäksi vapaaehtoistyöstä kiinnostuneilta tiedusteltiin, millainen vapaaehtoistyö kiinnostaisi eniten. Yleisimmin kiinnosti seuran oleminen ja erilainen asiointiapa ja ulkoilu.

Lopuksi kyselyssä oli mahdollisuus antaa vapaamuotoisia toiveita oman asuinalueen kehittämiseksi. Toiveita saatiin runsas 200 kpl. Nämä vastaukset ovat arvokas anti myös jatkossa asuinalueiden kehittämisessä. Seuraavan tyyppisiä asioita toivottiin yleisimmin:

- Lounasruokailumahdollisuuksia
- Kokoontumisaikkoja
- Ruokakauppoja keskustaan
- Toimivat kulkuyhteydet
- Istumapaikkoja kävelyteiden varsille
- Hyvät ulkoilumahdollisuudet luonnossa

Hyvä asuminen muodostuu pääasiassa kolmesta tekijästä

Kyselyn perusteella hyvän asumisen elementit syntyvät karkeasti kolmesta seikasta: 1) esteettömyydestä, 2) mahdollisuudesta olla yhteydessä toisiin ihmisiin sekä 3) mahdollisuudesta nauttia luonnosta.

Esteettömyys tarkoittaa ensinnäkin esteettömyyttä asumisessa, eli ei tulisi olla ahtaita tiloja, portaita tai kynnyksiä. Esteettömyys tarkoittaa myös palvelujen saavutettavuutta, erityisesti kauppapalvelujen. Kolmanneksi liikkumisen mahdollistaminen eli toimiva julkinen liikenne tulisi olla järjestettynä.

Yhteys toisiin ihmisiin osoittautui toiseksi hyvän elämän tekijäksi. Hyvät naapuruussuhteet luovat turvallisuutta. On tärkeää, että eri puolilla kaupunkia on helposti saavutettavia tapaamispaikkoja. Oma rauha arvostetaan, mutta halutessa tulee olla mahdollisuus matalalla kynnyksellä tavata muita ihmisiä.

Luontoyhteys korostui kyselyssä useassa kohtaa. Ihmiset toivovat puistoja lähelle asuntoa, mahdollisuuksia puutarhan hoitoon, esimerkiksi viljelylaatikoita sekä helposti saavutettavia kävelyreittejä luontoon.

Kyselytulosten perusteella voidaan suositella kortteliasumisen kehittämistä kaupunkiin

Kyselytulosten perusteella voidaan suositella kahta asiaa: laaja-alaisen esteettömyyden varmistamista asuinalueilla sekä seniorikorttelin suunnittelun käynnistämistä Nokiolla. Esteettömyyden varmistamiseen kuuluu neuvonta ja ohjaus esimerkiksi esteettömyyskartoitusten muodossa ja korjausavustuksista tiedottaminen. Kortteliasumisen osana yhteisöllisyyttä lisäävän ja liikkumiseen aktivoivan puutarhan suunnittelua voidaan suositella lämpimästi.

5 VAIHTOEHTOJEN KARTOITTAMINEN

Hankkeen yksi tehtävä oli koota esimerkkejä välimuotoisesta asumisesta eri puolilta Suomea. Ympäristöministeriön julkaisu, jota käytettiin etenkin hankkeen alkuvaiheessa välimuotoisen asumisen eräänlaisena oppaana, antaa kattavan kuvan kehitetyistä asumisratkaisuksista.²¹ Raportissa esitellään kohde-esimerkkejä eri tahojen toteuttamina: asukkaiden aktiivisuudesta lähtevät kohteet, kuntien tai kuntayhtymien kohteet, säätiöiden ja yleishyödyllisten yhteisöjen kohteet sekä yritysten vapaarahoitteiset kohteet.

Monenlaisia esimerkkejä on tullut esiin ikääntyneiden asumisohjelman järjestämien webinaarien kautta. Lisäksi hanke on tutustunut muutaman hankkeen kanssa kahdenkeskisissä teams-palaverissa. Seuraavassa esitellään tiivistetysti muutama kiinnostava hankekuvaus tai kohde-esimerkki.

Case: JASO asunnot Jyväskylässä

Jyväskylässä noin 14 eläkeläisaktiivia totesi noin 10 vuotta sitten, ettei sopivaa ns. välimuotoista asuimallia ollut olemassa. He perustivat Suomen ensimmäisen asumisoikeusasuntoja senioreille tarjoavan Varttuneiden asumisoikeus yhdistys JASOn. Hankkeeseen saatiin tukea silloiselta Raha-automaattiyhdistykseltä ja ensimmäinen talo valmistui vuonna 2014. Tällä hetkellä JASOssa on kuusi taloa, joissa asuu yhteensä noin 500 ihmistä. Tavallisin asukas on yksinasuva naishenkilö, mutta pariskuntien määrä on lisääntynyt koko ajan. JASOn toiminnassa korostuu yhteiset tilat, yhteinen tekeminen ja naapurapu sekä esteettömyys ja hyvä sijainti asiointipalveluihin nähden. JASOn asunnot ovat hyvin kysytyjä, tällä hetkellä jonossa on noin 360 ihmistä. Asumiseen ei ole tulo- tai varallisuusrajoja. Yhteiset tilat ja yhteistoimintaa koordinoivan toiminnanohjaajan kustannukset on jyvitetty vastikkeisiin. JASOssa tehtiin vuonna 2020 asukaskysely, jossa asukkaat nimesivät tärkeimpinä asioina mm. asumisen hallintamuodon, turvallisuuden ja laadun sekä yhteisöllisyyden mahdollistamisen.

Case: Hyvinvointitekniikan hyödyntäminen Tampereella

Tampereella ja Orivedellä välimuotoisen asumisen kehittämishankkeessa selvitettiin ikäihmisten kokemuksia erilaisista teknologisista ratkaisuista.²² Kokemuksia kerättiin turvallisuusteknologiasta (mm. ovipuhelimet ja -kamerat, automaattiset valot), hyvinvointiteknologiasta (mm. yksilöllinen lämpötilan säätely, aktiivisuuden seuranta, älyrollaattori, lääkeannostelija), yhteisöllisyyttä edistävästä teknologiasta (mm. älytabletti, yhteydenpito läheisiin, etäosallistuminen) ja arjen sujumista helpottavasta teknologiasta (mm. talon yhteinen robottipölynimuri, korkeussäädettävät pyykkinarut, SmartPost automaatti aulassa). Hankkeen mukaan kaikki ne ihmiset, jotka olivat käyttäneet erilaisia teknologisia ratkaisuja, olivat olleet niihin tyytyväisiä.

²¹ Oosi, Olli, Kortelainen, Jeremias, Luukkonen, Tuomas & Haila, Katri: Ikääntyneiden välimuotoisen asumisen tilanne ja tulevaisuuden tarpeet. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN JULKAISUJA | 2020:8

²² Välimuotoista asumista ikääntyneille Tampereella ja Orivedellä -hanke. Palaveri hankkeen totuttajan kanssa 18.1.2022.

Case: Virikepuutarhan suunnittelu Keravan kaupungissa

Keravan kaupunki sai vuonna 2020 ympäristöministeriöltä hankerahan puiston suunnitteluun, jossa tavoitteena oli suunnitella Marttilanpuistosta esteetön, esteettinen ja yhteisöllinen korttelipuutarha.²³ Hankkeessa tehtiin kattava suunnitelma puiston toteutuksesta kustannuslaskelmineen. Suunnittelun kohteena oli 4500 m²:n metsäinen alue, jonka viereen on kaavoitettu palvelukoti. Suunnitelma käsitti tavallisen puistomaisen reitin lisäksi metsäreitin, valaistuja puita, korotettuja istutusaltaita, elämys-tuntoradan, liikuntaan aktivoivia pisteitä, pihakeinun, paviljongin, pergolan ja erillisen katetun alueen. Tavoitteena oli muistiystävällinen ja eri aistikokemuksia tuottava puutarha istutuksineen (perinnekasvit, tuoksuvat kasvit, kosketeltavat kasvit, kukat). Suunnittelutiimiin kuului tekninen puoli, asumispalvelut, sotepalvelut ja geodeetti. Toteutuksessa kuultiin vanhusneuvostoa ja vammaisneuvostoa sekä tehtiin kaksi kyselyä, joilla pyydettiin kommentteja suunnitelmiin. Lisäksi jaettiin tiedote jokaiseen korttiin lähialueella. Puiston suunnittelusta tehtiin mahdollisimman avointa ja läpinäkyvää.

Case: Elinkaarikortteli Tampereen Tesomalla

Kotoisa ehtoo -hanke kävi tutustumassa Tampereen Tesomalle vuonna 2020 valmistuneeseen elinkaarikortteliin, jonka tarkoituksena oli yhdistää eri-ikäiset ihmiset sekä eri asumismuodot yhteisöllisyyttä korostavilla ratkaisuilla. Jo suunnitteluvaiheessa otettiin huomioon eri ikäpolvet. Korttelissa on sekä asumisoikeusasumista, vuokra-asumista että omistusasumista. Lisäksi korttelissa toimii vanhus-ten palveluasumisen yksikkö. Yhteisöllisyyttä tukevat muun muassa monet yhteistilat sekä keskellä korttelia oleva pihatalon yhteissauna. Tutustumiskäynnillä keskusteltiin asukasaktiivien kanssa, jotka esittelivät taloa. Heidän mukaansa yhteinen toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin, joskin osa tiloista oli vielä vähän käytöllä johtuen korona-aikaan sijoittuneesta talon valmistumisesta.

Vaihtoehtojen kartoittaminen Nokialla

Hankkeen aikana keskusteluja käytiin kolmen yksityisen tahon sekä Vihnusrinnesäätiön kanssa, jotka kaikki esittivät kiinnostusta toteuttaa Nokialle yhteisöllisyyttä tukevaa asumista iäkkäille.

Ainakin yksi yksityisen tahon hanke näyttää olevan toteutuksessa. Nokialla toimivan hoivapalveluja tarjoavan toimijan suunnitelmissa on yhdessä Tampereen seudun ammattiopisto Tredun kanssa perustaa ikääntyneille yhteisöllisyyttä tukevaa asumista mahdollisesti jopa kuudessa rivitalossa vanhan varikon tontille Pinsiöntiellä. Läheisyydessä on juuri valmistunut tehostetun palveluasumisen yksikkö KoskiHoiva Oy. Nyt suunnitelmissa oleva asuminen olisi ikääntyneiden välimuotoista asumista ja asunnot joko omistusasuntoja tai vuokra-asuntoja. Oppilaitosyhteistyön avulla tavoitteena on rakentaa kestävä kehityksen periaattein asumista, tuottaa ikääntyneiden päivätoimintaa sekä tarjota erilaisia itse hankittavia hyvinvointipalveluja ja ravintolapalveluja samaan yhteyteen.

Yksi suunnitelma on ollut Harjuniityssä oleva arviointi- ja kuntoutusyksikkö Komeetta, jonka osalta on esitetty jatkosuunnitelmia. Paikka on vuokralla Esperin Carelta, joka on vuokrannut tilan SPP:ltä ja edelleen vuokrannut tilan Nokian kaupungille. Kotoisa ehtoo -hanke otti yhteyttä Esperin kiinteistöjohtajaan, joka oli hyvin myönteinen sille, että vuokrasopimusta jatketaan kaupungin kanssa myös vuonna 2023 ja sen jälkeen.²⁴

²³ Teams-palaveri Keravan hanketoteuttajan kanssa 9.2.2022.

²⁴ Puhelinkeskustelu Esperin kiinteistöjohtaja Tomi Rosqvistin kanssa 3.3.2022.

Esperi Caren kiinteistöjohtajan mukaan talo on rakennettu niin, että seiniä on suhteellisen helppo siirrellä. Esimerkiksi kahdesta pienemmästä huoneesta voisi melko helposti saada yhden isomman huoneiston, kun toinen kylpyhuone muutettaisiin keittiötilaksi. Talo on rakennettu kaksi vuotta sitten. Alueena Harjuniitty on kehittyvää aluetta, jonne rakennetaan paljon uutta asutusta. Talo jakautuu kahteen osaan, A – arviointi- ja kuntoutusosasto ja B – terveyskeskuksen sairaalaosasto. Vuonna 2023 terveyskeskuksen osasto muuttaa pois, joten silloin tulee pohdintaan vuokrauksen jatko. Talossa on neljä isoa keittiöllistä yksiotä ja 2 x 16 pientä asuntoa (sairaalahuoneen tyyppisiä huoneita omalla kylpyhuoneella). Talossa on valmiina aidattu viihtyisiä sisäpiha, katettu terassi ja huvimaja. Lisäksi talossa on kuntosali ja saunatilat.

Uuden kohteen toteutus Nokialla

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn teettämän selvityksen mukaan uusien asumisratkaisuiden tuottaminen edellyttää kuntien eri toimialojen tiivistä yhteistyötä.²⁵ Keskeisimpiä toimialoja ovat asuntotoimi, sosiaali- ja terveystoimi sekä kaavoituspalvelut.

Hankkeessa on ohjausryhmätyöskentelyn ja kaavoituksen kanssa käytyjen keskustelujen kautta pohdittu sitä, miten uuden kohteen suunnittelu ja toteutus käytännössä tapahtuvat. Tampereen kaupungin välimuotoisen asumisen kehittämishankkeen kanssa on myös käyty keskusteluja. Tampereen hanke teetätti ostopalveluna mallinnuksen palvelupolusta välimuotoisen kohteen perustamiseksi.

Nokialla olisi hyvä perustaa työryhmä, joka laatisi suunnitelman ja palvelupolun Nokian kaupungin käytännöistä. Tarpeellista olisi saada esitys siitä, miten suunnitelmasta edetään kohderyhmän osallistamisen, kohteiden kartoituksen ja kilpailutuksen kautta rakentamiseen ja lopulta uuden kohteen käynnistämiseen. Tällainen mallinnus tukisi samalla myös Nokian kaupungin palveluverkkosuunnitelmia.

Hankkeen aikana käytiin kaavoituksen kanssa keskusteluja mahdollisista tonteista uusille seniorikohteille. Seuraavassa esitellään näistä kohteista muutamia:

Osoitteessa Vihnuskatu 3 on parhaillaan vireillä asemakaavan muutos, jonka tavoitteena on mahdollistaa sosiaalitoiminta ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten lisäksi tehostettu palveluasuminen ja niihin liittyvä palvelutuotanto sekä asuminen alueella. Alue voisi sopia myös senioriasumiseen.

Yksi potentiaalinen paikka olisi matkakeskus. Nokian matkakeskuksen asemakaavan muutoksella on tavoitteena suunnitella matkakeskuksen lisäksi alueelle myös palveluja ja asumista. Asemansseudulla yksityisessä omistuksessa oleville radanvarren kiinteistöille sekä Teollisuusaseman kortteliin on tavoitteena osoittaa asumista. Myös kaupungin omistamalle nykyiselle linja-autoaseman tontille on suunniteltu asuinkorttelia.

Kaupungilla on useita tontteja kaavoitettuna rivitaloille ja kerrostaloille. Osa on jo nyt myynnissä ja osa on tulossa myyntiin myöhemmin. Tokeenkadun päässä kaupungilla on myynnissä useampi tontti, jotka mahdollistavat asuinkerrostalojen ja rivitalojen rakentamisen. Rounionkadun, Kolunkadun ja Pinsiöntien väliseltä korttelialueelta on tulossa myyntiin tontteja asuinkerrostaloille. Kylmäojankadulle Nokian lukion viereen on kaavoitettu tontti kerrostalolle. Kaava ei kuitenkaan ole vielä lainvoimainen. Pinsiöntielle vanhan varikon tontille on kaavoitettu tontteja rivitaloille ja Nansotalon lähellä Rounionkadun ja Nansonkadun risteyksessä on tontti kerrostalolle.

²⁵ Olli Oosi, Marika Koramo ja Samuli Sadeoja. Ikääntyneiden palvelu- ja yhteisökorttelin toteuttaminen. ASUMISEN RAHOITUS- JA KEHITTÄMISKESKUKSEN RAPORTTEJA 1 | 2019

6 SUUNNITELMA NOKIALLA

Välimuotoisen asumisen kehittämisessä on ennen kaikkea kyse ehkäisevästä työstä ja hyvinvointia lisäävästä toiminnasta, sillä hyvä asuminen on yksi tärkeimmistä tekijöistä toimintakyvyn ylläpitämisen kannalta. Nokian kaupungin ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelmassa²⁶ on esitetty tavoite panostaa nykyistä enemmän ennalta ehkäisevään toimintaan sekä löytää uusia palveluratkaisuja itsenäisen selviytymisen tukemiseksi. Tavoitteet ovat siten hyvin yhteneviä välimuotoisen asumisen lisäämisen ja nyt toteutetun Kotoisa ehto -hankkeen kanssa.

Hankkeessa on keskitytty asumiskysymyksiin, ei palvelujen. Asuminen ja palvelut erotetaan välimuotoisessa asumisessa toisistaan, sillä tavoitteen mukaan palvelutarpeen ei tulisi määrittää ihmisen asumista. Kotona asumisen tukeminen mahdollisimman pitkään nähdään ensisijaisena tavoitteena. Ihmisen ei tule muuttaa palvelutarpeen muuttuessa, vaan palvelut muokataan ihmisen tarpeiden mukaan. Tämä sama tavoite on kirjattuna myös tulevan Pirkanmaan hyvinvointialueen tavoitteeksi.²⁷

Välimuotoisen asumisen kehittämisessä on kyse Nokian kaupunkiin jäävästä työstä. Yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen kesken on kuitenkin tärkeää, sillä nyt suunnitellaan asumista, joka mahdollistaa parhaalla mahdollisella tavalla kotiin vietävien hoivapalveluiden toteutuksen siinä vaiheessa, kun asukas niitä tarvitsee. Ensisijaisesti kunta ei ole kuitenkaan se taho, joka varsinaisesti toteuttaa asumista, vaikkakin sillä on ratkaiseva rooli asumisen kehittämistyössä. Kunnan tehtävät välimuotoisen asumisen kehittämisessä ovat seuraavia:²⁸

- **Ennakoida** ikääntyneiden asumistarpeita ja varautua tuleviin tarpeisiin tarjoamalla tukea ja neuvontaa
- **Mahdollistaa** uusien kohteiden syntyminen maankäytön suunnittelun ja kaavoituksen avulla
- **Toteuttaa** asukasvalinta sekä asiakas- ja palveluohjaus silloin, kun kyse on kuntalähtöisestä tai ARA-rahoitteisesta kohteesta
- **Edistää** poikkihallinnollista ja moniammatillista yhteistyötä suunnitteluvaiheessa

Jatkosuunnitelmissa on kysymys sekä lyhyen että pidemmän ajan tehtävistä. Tarvitaan sekä akuuttiin tarpeeseen vastaamista että ennalta ehkäiseviä toimia tulevaisuuden ikääntyneitä ihmisiä varten. Lyhyen ja pidemmän ajan tehtävien lisäksi tulee miettiä seuraavat kolme asiaa: 1) miten lisätään asumisen ennakointia 2) miten hyödynnetään olemassa olevia kohteita ja rakennuksia sekä 3) missä vaiheessa tulee kysymykseen uudisrakentaminen.

Hankkeen ehdottamat tavat, joilla välimuotoisen asumisen toetutusta tulisi Nokialla tulevina vuosina kehittää kulminoituvat seuraavaan neljään kokonaisuuteen: kortteliasumisen käynnistäminen, yhteisöllisen asumisen lisääminen, olemassa olevien talojen yhteisöllisyyden ja esteettömyyden vahvistaminen sekä neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen. Hyvinvointiteknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen tulisi ehdottomasti ottaa käyttöön uusissa asumiskonsepteissa. Esimerkiksi valmiudet kuvapuhelimen käyttöön olisi varmistettava uusissa kohteissa. Lisäksi suositellaan kustannusten ja asukastytyväisyyden seuranta erityisesti kortteliasumisen osalta. Hoivapalvelujen kustannukset olisi hyvä

²⁶ Kotoisa ehto. Ikääntyneen väestön hyvinvointiohjelma 2018-2021.

²⁷ PirKOTI. Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille Pirkanmaalla. Hankesuunnitelma 2021–2023. Pirkanmaan liitto 29.10.2021 [Hankesuunnitelman mallipohja \(fi\) \(innokyla.fi\)](#) luettu 12.6.2022

²⁸ Olli Oosi, Jeremias Kortelainen, Tuomas Luukkonen & Katri Haila: Ikääntyneiden välimuotoisen asumisen tilanne ja tulevaisuuden tarpeet. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN JULKAISUJA | 2020:8

ottaa mukaan kustannusseurantaan, jotta saadaan väline vaikuttavuuden arviointiin. Seuranta ja arviointi palvelevat myös kortteliasumisen ja välimuotoisen asumisen konseptin jatkokehittämistä.

6.1 Kortteliasumisen käynnistäminen

Kortteliasumisesta käydään nykyisin keskustelua erityisesti ikääntyneiden asumisen kehittämisen yhteydessä. Ikääntyneiden kotona asumisen tukemisessa kortteliratkaisut ovat osoittautuneet toimiviksi ratkaisuksi.²⁹ Palvelukorttelikonseptilla tarkoitetaan asumista palveluiden äärellä. Kortteli voi olla yhtenäinen rakennus tai verkostomainen kortteli. Keskeistä on palveluiden läheisyys ja saatavuus, asunusratkaisujen esteettömyys, viihtyisyys ja yhteisöllisyyden edistäminen.

Nyt tehdyssä kyselyssä kortteliasumisen kiinnostavuus oli selkeä. Kaikista vastaajista 80 % oli kiinnostunut sen tyyppisestä asumisesta ja neljäsosa jo ennen kuin varsinaista syytä tai terveydellistä tarvetta asialle olisi. Erityisesti kiinnostusta osoittivat nuoremmat vastaajat (55-65-vuotiaat).

Kun uutta kohdetta toteutetaan, on hyvä jo suunnitteluvaiheessa kiinnittää huomio yhteisöllisyyden rakentamiseen. Tampereella Käräjätörmän monisukupolvisen yhteisökylän kehittämisen loppuraportissa³⁰ listataan kolme asiaa, jotka olisi hyvä toteuttaa, jos halutaan varmistaa yhteisöllisyyden muodostuminen: 1) suunnitteluun tulee saada mukaan tulevat asukkaat 2) kortteliin tuotetaan jotakin erityistä, josta asukkaat ovat ylpeitä ja jota tullaan katsomaan muualtakin sekä 3) toimintaan otetaan mukaan ainakin alkuvaiheessa yhteisökoordinaattori, joka käynnistää ja kannustaa asukkaita yhteiseen toimintaan.

Suositus yhteistyöstä Vihnusrinnesäätiön kanssa

Vihnusrinne ikääntyneiden asumisen suosimana paikkana on tuotu esiin koko hankkeen ajan. Jo ensimmäisessä vanhusneuvoston kokouksessa esitettiin ajatus entisen vanhainkodin, tällä hetkellä terveyskeskuksen väistötilana toimivan rakennuksen tontin jatkomahtollisuudesta tähän tarkoitukseen. Kaupungin tontti (Vihnuskatu 3) olisi erittäin sopiva ikääntyneiden välimuotoisen asumisen kohteelle. Vihnusrinnesäätiö on esittänyt kiinnostuksensa kehittää kohteeseen korttelityyppistä asumista. Hanke suosittelee lämpimästi tämän yhteistyön jatkamista.

Vihnusrinne paikkana on suositeltava, sillä palvelut ja keskusta ovat lähellä sekä luonnonkaunis paikka tarjoaa hyvät kävelyreitit. Lähellä on myös valmiiksi ikääntyneiden asumista, joka tukee korttelikerhotoiminnan laajentamista. Vihnuskodin ja Kaislakodon kanssa samassa rakennuskokonaisuudessa on lähitori Vihtori, joka on korona-aikana jäänyt hyvin vähälle käytölle. Sen toiminnan virittämistä suositellaan lämpimästi. Lisäksi Vihnuskodilla on ruokaravintola, joka myös on hyvin vähällä käytöllä nykyisin. Sen toiminnan uudelleen käynnistämistä ja laajentamista alueen asukkaille suositellaan. Ruokaravintola ja kahvila kyseisellä alueella ovat hankkeen kokoaminen tietojen mukaan hyvin toivottavia.

Kortteliasumisen kehittämisen työkaluiksi kannattaa ottaa mukaan työpajat, joissa kuullaan sekä ikäihmisten palveluiden henkilökuntaa että tulevia asukkaita tai heidän edustajiaan eli ikääntyneitä ihmisiä. Näin mahdollistetaan kotiin tuotavien palveluiden toimivuus ja arjen toimivuuden kannalta

²⁹ Olli Oosi, Marika Koramo ja Samuli Sadeoja. Ikääntyneiden palvelu- ja yhteisökorttelin toteuttaminen. ASUMISEN RAHOITUS- JA KEHITTÄMISKESKUKSEN RAPORTTEJA 1 | 2019

³⁰ Birck, Riitta (toim.): Käräjätörmän monisukupolvinen yhteisökylä NÄIN ME OLISIMME SEN TEHNEET – yhteisöllisen, ikä- ja muistiystävällisen asuinalueen rakentaminen. 2021.

tärkeiden seikkojen huomioonottaminen. Ikäihmisten osallisuus kohteen suunnittelussa on tärkeää, jotta pienet, mutta hyvin tärkeät asiat (kynnykset, portaat, pistorasioiden paikat jne.) tulevat mukaan suunnitelmiin jo alkuvaiheessa. Erittäin lämpimästi suositellaan panostamista myös piharatkaisuihin, jotta ulkotilasta saadaan yhteisöllisyyttä tukeva sekä luontoarvoja ja liikkumista kannustava kokonaisuus. Jonkinlainen virikepuutarha korttelin yhteydessä olisi erinomainen esimerkki yhteisöllisyyttä luovasta elementistä, josta asukkaat voisivat olla ylpeitä ja jota he mielellään esittelisivät ”meidän juttuna” ulkopuolisillekin ihmisille.

6.2 Yhteisöllisen asumisen lisääminen

Yleisesti ikääntyneiden asumisen haasteissa isoimmat pulmat liittyvät yksinäisyyteen ja turvattomuuden tunteeseen.³¹ Sama todettiin Nokiolla tehdyssä tarvekartoituksessa. Yleisin syy sille, että ikääntynyt ihminen tarvitsee kotona asumisen tilalle toisenlaisia ratkaisuja, on turvattomuuden tunne joko henkisesti (yksinäisyys) tai fyysisesti (asunnon tai asuinympäristön esteellisyys).

Valtakunnallisesti on todettu, että yhteisöllinen asuminen kiinnostaa ikäihmisiä. Esimerkiksi Ilmarisen tekemän tutkimuksen mukaan joka kolmas vanhuuseläkkeelle siirtyvä on kiinnostunut yhteisöllisestä asumisesta. Eniten yhteisöllisessä asumisessa kiinnostivat turvallisuus ja arjen apu, kohtuullinen hinta ja palvelut sekä seura.³²

Yhteisöllisen asumisen yksikkö Kaislakoto Nokiolla on tarjonnut sellaiseen tilanteeseen vaihtoehdon, jossa ikääntyneellä ihmisellä on jo selkeä hoivapalvelujen tarve. Kaislakotoon on kuitenkin jonoa, mikä kertoo paikan tarpeellisuudesta. Asiakkailta, jotka Kaislakotoon jonottavat, ei ole kuitenkaan ympäri-vuorokautisen hoivan tarvetta.

Suositus uuden kohteen perustamisesta

Hanke suosittelee perustettavan toisen Kaislakodon tyyppisen yhteisöllisen asumisen yksikön, jossa on asumista kotihoidon asiakkaille. Mikäli Pinsiöntielle vanhan varikon tontille tulee yksityisen tahon tuottamaa ikääntyneiden asumista, olisi kaupungin kotihoidon asiakkaiden asumisen yksikkö hyvä täydennys kokonaisuuteen.

Yksi potentiaalinen paikka on Harjuniityn toimipiste, jossa nykyisin toimii terveyskeskuksen vuodeosaston tiloja sekä Arviointi- ja kuntoutusyksikkö Komeetta. Jatkossa paikka voisi soveltua yhteisöllisen asumisen yksiköksi, jossa mukana olisi kotihoidon tiloja sekä mahdollinen yöhoidon yksikkö. Paikkaan saisi myös pariskunnille sopivaa perheasumista.

Toinen vaihtoehto on jatkossa suunnitella yhteisöllisen asumisen yksikköä Korkeemäenkadulle Vastamajan tiloihin. Talossa toimii tällä hetkellä yksityisen tahon järjestämää ikääntyneiden päivätoimintaa. Yksi kohde, jota hanke myös suosittelee selvittävän, on Etelä-Nokiolla sijaitseva rakennus, ”Orvokin palvelukeskus”, jossa olisi mahdollista järjestää jatkossa esimerkiksi päivätoimintaa.

³¹ Tuokkola, Kati & Nieminen, Jarmo & Konttajärvi, Tiina. Kotoa muiden seuraan. Asuinalue- ja talokohtaisten yhteistilojen ja -toiminnan arviointi ikääntyneiden näkökulmasta. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN RAPORTTEJA 14/2016.

³² [Yhteisöllinen asuminen kiinnostaa joka kolmatta ikääntyvää | Ilmarinen \(sttinfo.fi\)](#) luettu 7.6.2022.

Uusien kohteiden asunnoissa tulee olla digipalveluiden valmius. Etähoivaa tullaan joka tapauksessa lisäämään tulevaisuudessa. Kaikille se ei sovi, mutta tutkitusti ne ihmiset, joilla on ollut erityyppisiä teknologisia apuvälineitä tai –laitteita käytössään, ovat kokeneet ne hyvinä. Joskus kyse voi olla ennakkoasenteista, mikäli uusien laitteiden käyttöä arjen apuna vastustetaan. Teknologia ei korvaa ihmisen läsnäoloa, mutta tuo helpotusta ja parhaimmillaan edesauttaa läsnäolon kokemuksien lisäämistä.

6.3 Olemassa olevien talojen yhteisöllisyyden ja esteettömyyden vahvistaminen

Olemassa olevien talojen ja asuinalueiden yhteisöllisyyden ja esteettömyyden vahvistaminen on hyvin suositeltavaa. Kaupunkisuunnittelun kannalta yksi kehittämiskohde on laaja-alaisen esteettömyyden tarkastelu ja varmistaminen. Nokialla on melko paljon hissittömiä kerrostaloja. Myös muut esteellisyytekijät ovat suhteellisen yleisiä ainakin vanhemmissa kerrostaloissa ja omakotitaloissa.

Erityisesti tapaamispaikkojen ja asiointipalvelujen on hyvä olla saatavilla siellä, missä ikäihmisiä asuu. Ulkoilualueiden esteettömyys (mm. puiston penkkejä riittävästi) tulee varmistaa kaikkina vuodenaikoina.

Olemassa olevan rakennuskannan ikääntyneiden asukkaiden keskinäistä yhteisöllisyyttä tukee lähitoritoiminta, joka jalkautuu asuinalueille. Ns. korttelikerhotoiminnan käynnistämisessä tarvitaan ainakin alkuun koordinoiva taho. Tärkein tehtävä tällaisella yhteisökoordinaattorilla on kutsua ihmisiä koolle ja auttaa heitä tutustumaan toisiinsa. Ainakin alussa jonkin toiminnan käynnistämiseen tarvitaan ulkopuolisen ihmisen tukea, jotta eri tavoin aktiiviset ihmiset lähtevät toimintaan mukaan ja tuntevat olevansa yhteisön jäseniä.³³ Kaupunki voisi ottaa vastuulleen esimerkiksi yhteistilojen ylläpidon ja toiminnan käynnistämisen tietyillä ikääntyneiden suosimilla alueilla korttelikerhotyypisesti.

Suositus lähitoritoiminnan virittämisestä ja pohdittavaksi esteettömyyskorjaukset

Vihnuskodin läheisyydessä lähitori Vihtorin toiminnan uudelleen käynnistäminen korona-ajan jälkeen on hyvin suositeltavaa. Tähän työhön kannattaa yhdistää kaupungin vapaaehtoistoiminnan koordinaointi.

Keskusteluja on käyty myös Nokian Vuokrakotien kanssa yhteisöllisyyden lisäämisestä. Vuokrakodeilla ei ole tällä hetkellä erikseen asumista ikäihmisille, mutta ikääntyneiden osalta on välillä huolta ja yhteisöllisyyden vahvistaminen nähdään toivottavana kehittämiskohteena. Kaupungin kannattaa keskustella ja pohtia Vuokrakotien kanssa voimien yhdistämistä tässä asiassa.

Hanke suosittaa otettavan pohdittavaksi, tulisiko esimerkiksi hissikorjauksia tehdä taloihin. Tilapalvelujen mukaan korjaukset eivät aina ole kannattavia, sillä yleensä on kyse 1970-luvun elementtitaloista, joissa olisi paljon muutakin esteettömyysremontoinnin tarvetta (pesutilat, ovet, wc:t, kynnykset). Tätä tulee kuitenkin miettiä. Asiaan on mahdollista saada Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselta

³³ Birck, Riitta. PIENI YHTEISÖLLISYYSSOPAS – vinkkejä yhteisöllisyyden kehittämiseen. Käräjätörmän monisukupolvinen yhteisökyly -hanke

(ARA) tukea ja hissien arvo parantaa talon arvoa, nopeuttaa asuntojen myyntiä ja ennen kaikkea parantaa ikääntyneiden asukkaiden elämänlaatua. On arvioitu, että hissitalossa voi asua omassa kodissa 4–7 vuotta kauemmin kuin hissittömässä talossa.³⁴

6.4 Neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen

Ikääntyneiden asumisohjelmassa korostetaan ikäihmisten omaa asumisen ennakkointia ja varautumista. Tähän kansalaiset tarvitsevat kehittämisohjelman mukaan neuvoa ja opastusta, jota kuntien tulee tarjota. Osa haluaa asua omassa vanhassa ja tutussa, osa tarvitsee palveluasumista tai muuten hyvin tuettua asumista, osa haluaa varautua jo ennakolta ja muuttaa ns. senioriasuntoon. On tärkeää, että ihmisillä on olemassa tietoa erilaisista vaihtoehdoista ja vaihtoehtoja on tarjolla.

Tulevaisuudessa lainsäädäntö velvoittaa kuntia vahvemmin asumiskysymyksissä, sillä uudistettavilla olevan Vanhuspalvelulain mukaan kuntien ja hyvinvointialueiden on laadittava suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi. Jatkossa tähän suunnitelmaan on sisällytettävä tavoitteet, toimenpiteet ja yhteistyö ikääntyneen väestön asumisen tarpeiden ennakoimiseksi sekä niitä vastaavan asumisen kehittämiseksi. Lisäksi lainsäädäntö velvoittaa kuntia antamaan ikäihmisille neuvontaa, jossa kannustetaan oman asumisen ennakkointiin ja itsenäistä asumista tukevien ratkaisujen toteuttamiseen.³⁵

Nokian kaupunki on Kotoisa ehto –hankkeen vauhdittamana toiminut ikään kuin edelläkävijänä kuntalaisten asumisen ennakkoinnin tukemisessa. Toteutettu kysely ja sen tiedottaminen eri kanavissa on ollut selkeä toimenpide tässä asiassa. Kyselyn positiivinen vastaanotto osoitti, että asialle on ollut Nokialla tarve. Hanke on kuitenkin vain käynnistäjä, asumisen kehittämisessä ja neuvonnan antamisessa on kyse pitkäjänteisestä työstä.

Suosittellaan neuvonnan ja tiedottamisen kehittämistä

Hanke suosittelee pohdittavaksi, tarvitaanko erillinen ikääntyneiden asumista kehittävä sekä neuvontaa ja tiedotusta antava toimenkuva tai taho kaupunkiin. Lisäksi on hyvä miettiä, tulisiko esimerkiksi kaupungin verkkosivuilla olla oma portaali, josta olisi helposti löydettävissä erilaiset linkit avustuksiin. Muun muassa seuraavia hyödyllisiä linkkejä voi suositella:

- Ennakointiin liittyvää tietoa löytyy esimerkiksi Vanhustyön keskusliiton ylläpitämillä sivuilta, jonka asumisen sivustoa kehitetään ja täydennetään käynnissä olevan ympäristöministeriön hankkeen yhteydessä. Sivuilla on mm. Tarkistuslista esteettömyyteen.³⁶
- Vanhustyön keskusliitto tarjoaa korjausneuvontaa, jossa 14 alueellista korjausneuvojaa avustavat sotainvalideja, veteraaneja ja muita ikääntyneitä ihmisiä asunnossa tarvittavien muutostöiden kartoittamisessa, suunnittelussa ja korjausavustusten hakemisessa.³⁷ Maksuton neuvonta on asuntojen korjaus- ja muutostarpeiden arviointia ja korjausten edistämisen

³⁴ Hissillä kotiin. Uutta virtaa vanhaan kerrostaloon. [hissiesite-web \(3\).pdf](#) luettu 28.6.2022.

³⁵ Ikääntyneille hyvään asumiseen kunnissa ja alueilla –verkkoseminaari 24.2.2022. Asuntoneuvos Raija Hynynen, ympäristöministeriö, Rakennetun ympäristön osasto.

³⁶ [Esteettömän-asumisen-tarkistuslista.pdf \(vanheneminen.fi\)](#) (luettu 16.6.2022)

³⁷ [Korjausneuvonta - Vanhustyön keskusliitto - Arvokas vanhuus on ihmisoikeus. Aina. \(vtkl.fi\)](#) (luettu 16.6.2022)

sekä avustusten hakemisessa auttamista yli 65-vuotiaille. Yleisimpiä ikääntyneiden asuntoihin tarvittavia korjauksia ovat pesutilojen muutokset sekä erilaiset esteettömyyttä parantavat muutostyöt.

- ARAsta on saatavilla korjausavustusta.³⁸ Avustusta myönnetään iäkkäille (yli 65-vuotiaille) tai vammaisille henkilöille heidän omakotitalonsa tai omistamansa asunnon korjaamiseen.
- Yksittäisille henkilöille omaan asuntoon tarjottavan korjausavustuksen lisäksi ARA tarjoaa hissiavustuksia, esteettömyysavustuksia ja asuntojen avustuksia kunnille ja yhteisöille.³⁹
- ARAn avustuksista on tehty TV-sarja: [Ara > Korjausneuvonta ja ARAn avustukset TV-sarjana](#) Ohjelmissa Vanhustyön Keskusliiton korjausneuvoja Nina Leino ja näyttelijä Sinikka Sokka vierailevat erilaisissa ikäihmisten kodeissa. Porin kaupunki on tuottanut ohjelmasarjan yhteistyössä ARAn, Vanhustyön keskusliiton ja Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa.
- Jyväskylässä on ympäristöministeriön rahoittamassa kehittämishankkeessa tuotettu asuminen ennakoinnista hyödyllinen sivusto⁴⁰

³⁸ [Korjausavustus iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden koteihin \(ara.fi\)](#) (luettu 30.3.2022)

³⁹ [Avustus ARA-vuokra-asuntojen korjaamiseen ikääntyneille sove](#) (luettu 27.6.2022)

⁴⁰ [Ennakoi asumistarpeesi - varaudu vanhuuteen | Jyväskylä.fi \(jyvaskyla.fi\)](#) luettu 16.6.2022

7 TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Mitä?		Miten?
Kortteliasumisen kehittäminen		<ul style="list-style-type: none"> • Kortteliasumista Vihnuskatu 3:n tontille • Käynnistetään neuvottelut Vihnusrinnesäätiön kanssa, joka on esittänyt kiinnostuksen asialle • Lähelle ravintola-, hoiva- ja hyvinvointipalveluja • Edistetään olemassa olevan Vihnuskodin ruokaravintolan laajentamista ja markkinoidaan sitä alueen asukkaille • Piha ja puutarha mukaan suunnitelmiin • Ikäihmisten raati mukaan suunnitteluun työpajojen kautta
Mallinnetaan palvelupolku uuden kohteen toteutukselle Nokialla		<ul style="list-style-type: none"> • Perustetaan työryhmä • Edustus sote (hv-alue), kaavoitus/maankäyttö
Yhteisöllisen asumisen laajentaminen		<ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllistä asumista kotihoidon asiakkaille, joilla ei ole ympärivuorokautisen hoivan tarvetta • Mahdollisena paikkana Harjuniityn Ko-meetta/terveyskeskus • Neuvottelu Vihnusrinnesäätiön kanssa Korkeemäenkadun (Vastamaja) tiloista
Olemassa olevien talojen yhteisöllisyyden ja esteettömyyden varmistaminen		<ul style="list-style-type: none"> • Lähitoritoiminnan laajentaminen • Korttelikerhotoimintaa • Neuvottelut Nokian Vuokratalojen kanssa talon/rappukäytävän/kohteen muuttamisesta ikääntyneiden asumiseksi • Pohdintaan vanhojen hissittömien talojen remontointi
Neuvonnan ja ohjauksen toteuttaminen		<ul style="list-style-type: none"> • Korjaus-, investointi- ja hissiavustuksista informoiminen • Eläkeiän kynnyksellä olevien kannustaminen ennakointiin • Pohdintaan asumisen kehittämisen toimi
Hyvinvointiteknologian hyödyntäminen		<ul style="list-style-type: none"> • Valmius kuvapuhelimen käyttöön uusiin kohteisiin
Kustannusten seuranta ja arviointi		<ul style="list-style-type: none"> • Erityisesti kortteliasumisen seuranta • Kustannuslaskelmat, hoivapalvelujen kustannukset mukaan • Asukastyytyväisyyden seuranta, konseptin jatkokehittäminen

LIITE 1. VÄLIMUOTOISIIN ASUMISKOHTEISIIN HAKEUTUMINEN NOKIALLA

Kotihoidon asiakkaiden yhteisöllisen asumisen yksikkö Kaislakoto

- Asuntoa haetaan lomakkeella, joka löytyy Nokian kaupungin verkkosivuilta osoitteesta www.nokiankaupunki.fi/vuokra-asunnot
- Kaupungin asiakasohjaus tekee asukasvalinnat, joissa huomioidaan hakijan hoivan ja palveluiden tarve sekä asumisolosuhteet

Kotihoidon asiakkaiden vuokra-asumista Kaislakodon naapurissa. ns. Vihtorin siivessä

- Vihtorin siiven asuntoihin hakeudutaan samalla tavoin kuin Kaislakodon asuntoihin eli hakemus löytyy Nokian kaupungin verkkosivuilta osoitteesta www.nokiankaupunki.fi/vuokra-asunnot

Seniorien vuokra-asuminen keskustassa, Maununkatu 10

- Asuntoa haetaan YH Kotien kautta, hakemus löytyy osoitteesta www.yhkodit.fi/asuntohaku/
- Asunnot tarkoitettu 63 vuotta ja sitä vanhemmille asukkaille
- Valinnassa huomioidaan hakijan terveydentila, omaisuus ja tulot, mutta mikäli hakijan tulot ylittävät tulorajat, asunnontarpeesta keskustellaan Nokian kaupungin kanssa

Seniorien vuokra-asuminen keskustassa, Maununkatu 8

- Asuntoa haetaan YH Kotien kautta, hakemus löytyy osoitteesta www.yhkodit.fi/asuntohaku/
- Asumiseen ei ole muuta kriteeriä kuin vähintään 55 vuoden ikä

Vihnusrinnesäätiön asunnot

- Asuntoa haetaan suoraan säätiöltä joko sähköisesti tai palauttamalla pdf-dokumentti
- Asuntohakemukseen pääsee osoitteesta www.vihnusrinnesaatio.fi suora linkki sähköiseen hakemukseen: [Asuntohakemus \(tampuuri.fi\)](http://www.vihnusrinnesaatio.fi/asuntohakemus)
- Pdf-dokumentin voi ladata osoitteesta: [asuntohakemus.pdf \(vihnusrinnesaatio.fi\)](http://www.vihnusrinnesaatio.fi/asuntohakemus.pdf)
- Asukasvalintaan vaikuttavat mm. hakijan tulot, sillä asunnot ovat ARA-rahoitettuja
- Asunnot ovat kysytyjä, mutta vapaita asuntojakin useimmiten löytyy

Seniorikoti Nokian Hopeahovi, ONNI Kotosalla -palvelut, omistusasuntoja senioreille

- Asunnot ovat omistusasuntoja, joiden myynti tapahtuu täysin yksityisesti tavallisen asunnovälityksen periaattein
- Asunnot ovat hyvin kysytyjä, myyntiin tulleet asunnot ovat menneet kaupaksi nopeasti